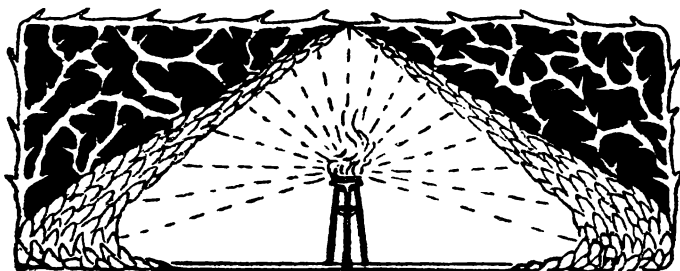

KOTI JA KASVATUS XIV.

Eveliina Ala-Kulju

Lapset
ja
Vanhemmat

I.

Kuudes painos

HELSINKI
KOTIKASVATUSYHDISTYS r.y.

LAPSET JA VANHEMMAT

I

KOTI JA KASVATUS

XIV

EVELIINA ALA-KULJU

LAPSET JA VANHEMMAT

I

KOLME ESITELMÄÄ

KUUDES PAINOS

HELSINKI
KOTIKASVATUSYHDISTYS r.y.

HELSINKI 1922
K. F. PUROMIEHEN KIRJAPAINO O.-Y.

MITÄ VAADITAAN KODILTA?

Kaikki, mik' on pyhää, ylevää,
kaikki, mikä maailmass' on suurta,
kaikki, mikä mieltä nostattaa,
kaikk' on kodin liedest' alkujuurta;
kaikki siitä nousee elohon
kuni luonto loistaiss' kevätauringon.

Nämä sanat kirkastavat mieliimme kodin suuren merkityksen ihmiselämän kehityksessä. Ja kyllä ainakin me vanhat, enemmän elämää kokeneet, omasta elämästämme sen totuuden tunnemme, miten unohtumattomasti ovat mieliimme painuneet kodin vaikutukset, sieltä saadut neuvot ja opetukset. Paljon me opimme elämässä, paljon saamme kokea ja paljon tietojamme kartutamme, mutta me myös niin paljon unohtamme. Mutta me emme pysty unohtamaan kodissa saamiamme opetuksia emmekä sen jättämää vaikutusta voi hävittää. Kautta elämän ne seuraavat meitä ja jättävät leimansa meidän työhömmä ja toimintaamme ja koko olemukseemme.¹

Kerran sain kirjeen 76-vuotiaalta torpan vanhukselta. Kotiaan muistellen hän kirjoittaa: »46 vuotta on kulunut siitä, kun minun äitini kuoli, mutta vielä nyt minä niin elävästi muistan hänen opetuksensa ja neuvonsa. Varsinkin ne opetukset, jotka sain, kun vielä poikapahaisena äidin hameenhelmassa riipuin ja hänen

perässään alati juoksin, ovat elävinä mielessäni.» Paljon oli tämäkin vanhus pitkän elämänsä aikana saanut kokea, mutta yhä elävämmiksi, yhä kirkkaammiksi ja sisältörikkaammiksi olivat käyneet äidin opetukset, lapsena saadut. Yksityistapaukset olivat mielestä hävinneet, pienet piirteet olivat unohtuneet, mutta jällelle oli jäänyt kyky nähdä elämässä vallitsevia voimia. Kalliina aarteena hän piti kodin muistoa ja vaikutusta ja äidin opetuksia; ne olivat hänelle lahjoittaneet eheän ja kokonaisen elämän.

Äidit ja isät! Teillä on myös kotona paitaressuja, jotka aamusta iltaan juoksevat äidin perässä, jotka isään kohottavat katseensa ja hänestä luovat itselleen ihanteen. Olemmeko me kasvattajat tietoisia ja täysin selvillä siitä, että me jo tuona aikana jätämme voimakkaimman vaikutuksen lapsen sieluun, että me silloin elämämme esimerkillä viittoamme sitä tietä, jota hän kerran tulee kulkemaan ja sillä eteenpäin pyrkimään? Jos tuo totuus kyllin selväksi ja voimakkaaksi meille kirkastuisi, varmaan silloin kotielämä olisi toisenlaista; enemmän pantaisiin painoa omaan elämään ja käytöseen kodissakin, kohotettaisiin korkeammalle päämäärä ja koetettaisiin sitä todella johdonmukaisesti toteuttaa ja siihen hellittämättä pyrkiä. Sillä eikö ole totta se, että meidän vanhempain hartain toivo on, että lapsemme menestyisivät elämässä ja tulisivat onnellisiksi? Ainakin kaikki me äidit tahtoisimme rakkaimpaimme poluilta poistaa vaarat ja vastoinikäymiset, tahtoisimme heikentää kiusaukset ja vaarattomiksi tehdä viettelykset, tahtoisimme siunauksen eväät antaa heille, kun he kodista lähtevät elämän myrskyiselle merelle. Uskon ja olen varma siitä, että samaa tahtovat isät.

Lasten hyväksi vanhemmat tekevät työtä, lasten tulevaisuudesta he huolehtivat ja heidän tulevaisuu-

tensa tahtovat turvata. Ja me vanhemmat voimme lapsemme varustaa onnen ja siunauksen eväillä. Mutta me voimme tämän tehdä vain silloin, kun meidän kotielämämme on sellaista, että se vaikutus, mikä siellä lapsen sieluun jää, on pyhää ja ylevää. Me voimme sen tehdä vasta silloin, kun meidän elämämme kodissa on sellaista, että se esimerkin voimalla opettaa lapsemme tavoittelemaan sitä, mikä tässä maailmassa on suurta, opettaa heidät elämään rehellisyyden, totuuden ja jumalanpelon ohjeiden mukaan.

Tässä herää kysymys: mitä vaaditaan kodilta, että sen vaikutus lapsen sieluun olisi siunaustatuottava?

KODIN TÄYTYY TULLA PYHÄKSI PAIKAKSI.

Ensimmäinen vaatimus, mikä tässä asetetaan meille, on mielestäni se, että kodin pitää tulla *pyhäksi paikaksi*, paikaksi sellaiseksi, johon sopivat nuo Moosekselle lausutut sanat: »Riisu kengät jaloistasi, sillä paikka, jolla seisot, on pyhä paikka». Kodin pitää tulla meille niin pyhäksi paikaksi, että tunnemme velvollisuuden riisua kengät jaloistamme, ennenkuin kynnyksen yli astumme.

Mitä tarkoitan? Tarkoitan sitä, että kotikynnyksen sisäpuolelle ei saa tulla kirouksia, irstaita puheita, vihaa eikä riitaa eikä huonoa elämää. Jos ne voimat pääsevät kodin seinäin sisäpuolelle ja saavat siellä estämättä tehdä tuhotyötään, saavat pehmeään lapsensieluun jättää vaikutuksensa, niin ei ole sen kodin vaikutus siunaukseksi, vaan se on alati painamassa lasta pahuuden poluille, se on hänen sydämessään asuvan pahan herättänyt ja voimakkaana liittolaisena tekee työtä lopullista tuhoa valmistaen.

Emme kukaan tahtoisi lastamme onnettomuuteen syöstä. Siksi pitää kodin tulla pyhäksi paikaksi.

Ehkä joku teistä ajattelee: kuinka voi minunkin kotini olla pyhä paikka? Tuoko koti, jossa ei ole muuta kuin puutetta ja kurjuutta, jossa lapset saavat jo pienestä alkain tottua olemaan ilman välttämättömyyksiäkin elämäntarpeita; kuinka voi se olla pyhä paikka? Ehkä joku toinen ajattelee: ei ole minulla omaa kotia; kuinka voi olla tuo toisen huoneen nurkka pyhä paikka? Jos tällainen on äidin ja isän kohtalo, niin kaksin verroin vaikeaa on silloin heidän kasvattajatehtävänsä. Kuinka tulisikaan niiden, joilla siihen on mahdollisuuksia, järjestää siten, että sellaiset epäkohdat voitaisiin korjata!

Mutta ei sittenkään riipu kodin vaikutus sen aineellisesta asemasta. Vieraan tuvan nurkkakin voi tulla pyhäksi paikaksi, jos siellä vallitsee oikea henki ohjaten vanhempia ja siten esimerkin ja opetuksen avulla päästen kasvattamaan lapsen sielua. Kuinka suurta siunauksen työtä on moni pienikin koti voinut tehdä? Moni nuorukainen ja neitonen on köyhästä kodista saanut mukaansa perinnön, joka on enemmän kuin raha ja tavara, sillä se perintö on auttanut heitä voittamaan kiusaukset ja viettelykset, jota ei raha voi tehdä.

Koti, joka seinillään lasta suojaa, ei ole arvoton, vaikka se aineellisesti olisi kuinkakin köyhä ja vähäpätöinen. Kun sinne on uskottu lapsi, on sinne uskottu taimi Jumalan kasvitarhasta. Se taivaan lähettiläs sen pyhittää ja tuo sinne siunauksen, jolleivät vanhemmat tyytymättömyydellä sulje oviaan siltä siunaukselta. Oletteko tulleet ajatelleeksi, miten arvokas on ihmiselämä, joka on kätkeytynä meidän lapsissamme?

Ihmiselämän arvosta antaa sattuvan kuvan eräs tapaus — Titanicin häviö. Sanomalehdet siitä kertoivat eri piirteitä, mutta erikoisemmin jäi mieleeni yksi kohta. Laivalla oli eräs amerikalainen miljardööri Astor, joka

ei saanut paikkaa pelastusvenheissä. Hän tarjosi puolet miljoonistaan sille, joka antaisi paikkansa hänelle, mutta kukaan ei antanut paikkaansa edes kaikkia hänen miljooniansa vastaan. Kukaan ei rahalla myynyt ihmiselämän säilymisen toivoa. Köyhääkin köyhempänä vai-pui miljardööri Atlannin aaltoihin. Ihmiselämää ei osteta rahalla. Se on enemmän kuin tämän maailman rikkau-det. Tuo arvaamattoman kallis ihmiselämä on kätket-tynä lapsessa, joka on uskottu äidin ja isän hoitoon siksi ajaksi, joka tulee olemaan määräävänä koko elämälle. Heille on annettu suuri valta ja suuri vastuu. Se elämä, jolle he suunnan antavat, tulee kerran kohtaan, jolloin vasta oikein tajutaan sen arvo, jolloin miljoonat ovat mitätöntä sen rinnalla.

Koti on se paikka, missä taimet Jumalan kasvitar-hiasta kiinnitetään niin lujasti totuuteen, etteivät kiu-saukset eikä viettelykset voi temmata niitä ylös. Jos joku tässä maailmassa onnistuu kokoamaan aarteita, kuinka tarkkaa huolta hän pitää niistä. Tulenkestäviä holveja niiden suojaksi muurataan, etteivät tuli eikä vesi niitä turmelisi eivätkä varkaat voisi murtautua ja varastaa. Eivät mitkään tämän maailman tuhovoimat pääse niitä hävittämään. Mutta onko meidän kotimme muurattu Jumalan väkevän rakkauden voimalla siksi lujaksi suojamuuriksi lastemme sieluun ympärille, että sen vaikutus estää ympäröivän liian ja saastan tunkeutu-masta lastemme sieluun ja tekemästä siellä tuhotyö-tään? Onko koti tehty pyhäksi paikaksi?

KOTILIEDESSÄ TULEE RAKKAUDEN TULEN PALAA.

Voidakseen tulla pyhäksi paikaksi, voidakseen oi-kealla tavalla vaikuttaa lapsen sieluun, tulee kodissa

palaa *rakkauden tullen*, tullen, joka lämmittää ja valaisee, joka nostaa ja luo uutta intoa ja antaa voimaa ponnistelemaan eteenpäin elämässä.

Kuka on ensi sijassa vastuussa kotiliedessä palavasta rakkauden tulesta? Siitä on ennen kaikkea vastuussa *nainen*, sillä hän on kodin hengen luoja. Äiti hän ensimmäiset aatteet istuttaa lapsensa sieluun, tuohon vahanpehmoiseen sieluun, joka on niin altis vaikutuksia ottamaan vastaan. Äiti kasvatuksen kautta viitoittaa sen tien, jota lapsi lähtee kulkemaan, ja hän myös päämäärän osoittaa, joka himmeämpänä tai kirikkaampana on välkkyvä lapsen silmään edessä. Äidit, onko Jumala saanut teille kirkastaa tehtävänne suuruuden asettaessaan teidät kodin hengen luojaiksi? Onko Hän saanut herättää teissä vastuunalaisuudentunteen antaessaan teille niin suuren vaikutusvallan lapsen sieluun, antaessaan teille voiman istuttaa omia aatteitanne lapsen sieluun jo ennen kuin hän on nähnyt päivän valon?

Me naiset pidämme usein itsemme arvottomina ja suhtaudumme niin yhtäkaikkisesti elämään. Kuinka usein tuo työläisvaimo, joka aamusta iltaan raataa lapsijoukkonsa keskellä, ajattelee: mitäpä merkitystä on minun elämälläni, ei kannu kauas minun vaikutusvaltani. Mutta äidin vaikutus kantaa kauas tuleviin sukupolviin saakka, tuottaen joko kirousta tai siunausta.

Ehkä on äitejä, jotka ajattelevat: minä tiedän tehtäväni suuruuden ja edesvastuullisuuden, mutta mahdotonta on ihmisen pystyä niitä täyttämään. Se on totta, ett'emme kykene omin voimin täyttämään niitä velvollisuuksia, jotka meillä on äiteinä ja isinä; pienet ovat tulokset, jos turvaudumme vain omiin vähäisiin voimiimme. Mutta onhan meillä ihana lupaus: »Minun voimani on heikoissa väkevä». Kunpa oman heikkou-

temme tunne saisi meidät avaamaan sydämemme tälle voimalle, että se saisi käyttää meitä, äitejä, vain välikappaleina, joiden kautta Hän itse saisi istuttaa aatteen lastemme sydämiin ja ohjata heitä elämän tiellä. Kuinka varmaksi voisi silloin tuo itsessään kykenemätön ja vähätietoinen äiti turvata lastensa tulevaisuuden.

Mutta miten on? Onko kodeissamme palamassa tämän voiman sytyttämä rakkauden tuli?

Useassa kodissa on niin kylmä, että sydäntä palelee rakkauden puutteessa. Sellaisessa maaperässä eivät kasva lapsemme, eivät juurru taimet Jumalan kasvitarkasta siten, että ne tuottaisivat hedelmää ajalle ja iankaikkisuudelle. Kylmyyden hedelmä on raakuus ja kovuus.

Mitä näemme ympärillämme versovan? Eikö näytä siltä, että pahuuden yhä paisuva valta uhkaa hyökyaallon tavoin hukuttaa lapsemme ja kasvavan nuorisomme kaikkinielevään kitaansa. Äidit, äidit! Meidän on sytytettävä rakkauden tuli palamaan kotilieteemme, että sen tulen lämpö on sulkuna sille pahuuden vallalle, joka muuten uhkaa tuhota meidät.

Historiaa lukiessa on ihmeellistä nähdä, miten suuren arvon antoivat pakanatkin kotiliedelle. Emme voi olla ihailematta muinaisia roomalaisia siitä, että he antoivat niin suuren merkityksen kotiliedelle. He olivat erikoisen temppelin pyhittäneet kodille. Tämän temppelin alttarilla paloi ikuinen tuli, ja Vestan neitsyet, tämän temppelin papittaret, öin päivin valvoivat, ettei tuo tuli pääsisi milloinkaan sammumaan. Jos tuli sammui, sammui samalla kodin onni. Siksi uhkasi kuoleman rangaistus sitä neitsyttä, joka nukahti alttarin ääreen ja päästi tulen sammumaan. Roomalaisessa kodissa oli pienoisaaltari pyhitetty kotilieden jumalattarelle. Sen papitar oli äiti.

Kun meidät on avioliittoon vihitty, on meidät samalla vihitty siihen pyhään virkaan, jossa on tehtävänä kotiliedessä palavan tulen hoitaminen ja vaaliminen. Mutta miten usein olemme sen tehtävän laiminlyöneet antaen rakkauden tulen kokonaan sammua.

Ehkä joku teistä ajattelee: Kuinka voisin sytyttää sammuneen lieden uudelleen palamaan ja lämmittämään? Avatkaamme sydämemme avoimeksi Jumalan rakkauden säteille, että ne pääsevät siellä sytyttämään sitä tulta, joka lämpönä säteilee elämässä, kodissa ja sen ulkopuolella. Kun tuo tuli syttyy meidän sydämesämme, silloin voimme oikean rakkauden tulen virittää kotilieteemme. Sen kotilieden äärestä lähtevät lapset elämään siunauksen eväillä varustettuina, se levittää lämpöä ja onnea ympäristöönsä.

YHTEISYMMÄRRYS AVIOPUOLISOIDEN VÄLILLÄ.

Nainen yksin ei ole kykenevä tuota tulta vaalimaan. Siitä on edesvastuussa myöskin mies. Jos tahdotaan säilyttää kotiliedessä palava rakkauden tuli, on ehdoton vaatimus se, että kodissa tulee vallita yhteisymmärrys ja toinen toisensa tukeminen aviopuolisoiden kesken. Missä yhteisymmärrys puuttuu, on kuin olisi aukkoja revitty seiniin, joten kylmät vihurit pääsevät puhaltamaan sisälle ja sammuttavat liedessä palavan tulen. Kuinka usein näkeekään ristiriitojen särkevän kodin onnen hävittämällä yhteisymmärryksen aviopuolisoiden väliltä.

Olin kerran Turussa puhumassa. Silloin tuli luokseni eräs rouva, joka kertoi: »Olen uskovaisten vanhempain lapsi, äitini ja isäni ohjasivat jo pienenä minut Jumalan luokse. Mutta jouduin naimisiin miehen kanssa,

joka on jumalankieltäjä. Luulin, että uskoni ja rakauteni voimalla voisin ohjata hänet oikealle tielle, mutta en ole voinut sitä tehdä. Meillä on 3 lasta. Olen koettanut sytyttää lapsuususkon lasteni sydämessä, mutta aina kun puhun heille Jumalasta, sanoo mieheni: »Älkää uskoko äitiä, äiti on höperö. Ei ole olemassa Jumalaa. Mihin puu kaatuu, siihen se lahoaa; siten käy ihmisenkin.» Suuren tuskan vallassa kysyi tuo äiti: »Mitä minä teen, ettei mieheni kitkisi pois lapsuususkoa lasteni sydäimestä?»

Tässä kodissa oli äidillä edellytyksiä sytyttää rakauden tuli kotilieteen, mutta yhteisymmärryksen puutteessa pääsivät sinne ristiriitain repivät voimat, ja niiden raadeltaviksi joutuivat lasten hennot sielut. Kuinka sisäisesti rikkinäisinä ja henkisesti köyhinä lähtivätkään lapset tästä kodista maailmaan!

Ehkä sanotte: ei toki meidän keskuudessamme ole tuollaisia erimielisyyksiä. Mutta pienemmätkin erimielisyydet kykenevät hävittämään kodin vaikutukselta siunauksen ja koko elämän onnen.

Usein saa huomata sen, että kasvatustehtävä jätetään yksinomaan äidin huoleksi.

Olin puhumassa eräässä Kannaksen pitäjässä, ja koski esitykseni isien velvollisuutta kasvatuksessa. Puheeni loputtua sanoivat isännät: »sehän on akkaväen työtä, ei se miehille kuulu!» Ja kun oloja tarkastaa, näyttää tosin se jätetyn kokonaan äidin tehtäväksi, josta isät ovat vapaita ja oikeutettujakin vetäytymään pois. Olojen pakosta se jää enemmän äideille kuin isille. Me olemme alituudessa kosketuksessa lastemme kanssa, heidän keskellään aherramme aamusta iltaan. Isän työ on suurimmaksi osaksi kodin ulkopuolella, joten hän ei voi olla paljoa lasten parissa eikä työssä ollessaan heihin vaikuttaa. Mutta kasvatustyö on niin edesvastuul-

lista ja vaikeaa, ettemme me äidit kykene sitä yksinämme täyttämään. Me tarvitsemme miehen voimakkaan rakkauden tukea ja isän väkevän käsivarren selkänöjää ennenkuin lastemme keskuudessa ahertaisamme pystymme saavuttamaan tuloksia. Mutta kuinka harvoin äidit saavat tuntea tuota tukevaa ja kohottavaa voimaa, kuinka harvoin saavat ymmärtämystä tai tunnustusta!

On koteja, joissa äidin ehtiessä tekemään tarkoin kaiken sen, minkä pitää ehtiä, hänelle ei puhuta mitään, mutta ollaan valmiita heti moittimaan, jollei kaikki ole tapahtunut kunnollisesti. Näin ei vaimo saa mieheltään koskaan kuulla muuta kuin moitteen sanoja. Se on kivi kuorman päälle. Se painaa painettua. Siten menettää äiti kaiken ilon ja elämänhalun, hän tulee sieluttomaksi koneeksi, joka aamulla vedetään käyntiin ja illalla hetkeksi pysäytetään.

Oletteko ajatelleet, mikä tuho kohtaa lasten tulevaisuutta, jos äiti painuu sieluttomaksi koneeksi? Millaisen hengen hän voi silloin luoda kotiinsa? Kuinka henkeä luo se, jolla ei sitä ole itselläänkään; hänen kotinsa on kylmä ja hengetön — kortteeripaikka. Mistä antaa aatteita lapsilleen äiti, jolla ei niitä ole; hän ei sitä voi tehdä, vaan sen saa tehdä maailma. Mutta ne aatteet, joita maailma istuttaa lapsen sydämeen, ne ovat onnettomuuden ja kirouksen tuojia.

Olin Helsingissä kerran puhumassa lääninvankilassa naisvangeille, jotka olivat kokoontuneet vankilan kirkkoon. Miten useat heistä olivat vielä nuoria tyttöjä, jotka olivat joutuneet kolkkojen muurien sisälle viettämään sitä aikaa, mikä on ihmisiä ihanin. Heitä katsoessani ajattelin: varmaan monien heidän äitinsä olivat painuneet sieluttomiksi koneiksi, jotka eivät kyenneet lapsilleen kirkastamaan jaloja päämääriä eikä aat-

teita. Maailma sai antaa heille aatteensa, jotka ohjasivat onnettomuuden poluille vieden heidät lopuksi vankilan muurien sisäpuolelle.

Ajattelin heitä katsellessani: »Kunpa Jumala antaisi minulle kielen, että voisin puhua niinkuin tahtoisin! Kunpa voisin huutaa itään ja länteen, etelään ja pohjoiseen: äidit, äidit, älkää painuko kodeissa sieluttomiksi koneiksi. Antakaa sydämenne olla avoin sille voimalle, joka on heikoissa väkevä, että sen avulla voisitte istuttaa lastenne sieluihin oikeat aatteet ja viitoittaa heille elämän päämäärän, niin kirkkaan ja valaisevan, että se estäisi heitä joutumasta harhapoluille.»

Heitä katsellessani ajattelin: »Kunpa Jumala antaisi minulle kielen, että voisin puhua niinkuin tahtoisin, että voisin isille huutaa: isät, isät, antakaa meille äideille voimakkaan rakkautesse tukea ja väkevän käsivartenne selkänöjää! Kohottakaa ja nostakaa meitä! Avartakaa meidän katsantokantaamme, laajentakaa meidän näköpiiriämme ja rikastuttakaa sielun elämäämme. Tukekaa meitä siinä rakkaudessa lapsiimme, minkä Jumala on sytyttänyt äidin sydämeen, että voisimme heidän sydämeensä painaa kaiken kauniin, ylevän, jalon ja puh-taan, ja siten yhteisymmärryksessä valmistaa ja rakentaa heidän tulevaisuutensa onnea.»

Kuinka usein saa äiti kodissa turhaan odottaa ymmärtämystä. Naisen työ on niin näkymätöntä. Kun äiti ensimmäisenä nousee ylös aamulla ja illalla menee levolle viimeisenä koko päivän ahertaen niin ahkeraan, että tuskin joutaa ateriaansakaan syömään rauhassa monet kerrat nousten palvelemaan lapsia tai muita perheenjäseniä, ja kun iltaan siten pääsee, niin ei ole mitään tuloksia nähtävänä. Aamulla saa alkaa toimittaa näitä iäti samoja valmiiksitulemattomia tehtäviä, ja niin kuukausi kuukaudelta, vuosi vuodelta, kunnes pää

harmaantuu ja voimat kuluvat loppuun. Koskaan ei naisten työ valmiiksi tule. Kuitenkin joskus tarvitsisi äiti tunnustuksen sanan. Kun hän iltasella on saanut työt toimitetuksi, lapset levolle ja istahtaa pöydän ääreen, jos silloin isä sanoisi: »Miten uuttera ja väsymätön sinä olet noissa näkymättömissäkin tehtävissä. Miten vähän olen minäkin antanut sinulle tunnustusta, vaikka niin suuresti rakastan ja kunnioitan sinua.»

Miten se nostaisi ja innostaisi ja antaisi uutta voimaa seuraavan päivän tehtäviä toimittamaan.

Tunsin kodin, joka oli perustettu 10 vuotta sitten. Vaimo koetti laittaa kaiken niin puhtaaksi ja miellyttäväksi kuin suinkin, ja hän onnistuikin siinä; heillä oli oikein hauska koti. Mies oli tyytyväinen. Mies oli tyytyväinen, mutta hän ei tullut ilmaisseeksi sitä koskaan vaimolleen. Vaimoa painoi ajatus, ettei hänen miehensä olekaan häneen tyytyväinen, ettei hän olekaan voinut laittaa kotia viihtyisäksi ja hauskaksi. Tuo ajatus painoi herkkätuntoista vaimoa niin, että se heikonsi hänen terveytensä. Kerran ennen joulua oli vaimo laittanut kodin oikein puhtaaksi ja siistiksi. Mies tuli työstä kotiin. Ensimmäisenä kiintyi hänen katseensa akkunaverhoihin, ne olivat niin hohtavan valkoiset ja kauniisti kiinnitetyt. »Kyllä sinä, vaimo parka, laitat tämän kodin niin hauskaksi, että minun on täällä niin hyvä olla», ilmaisi mies ilastuksensa. Vaimo nousi, asteli miehensä luo, laski kätensä hänen olalleen ja sanoi: »Miksi et ole sanonut sitä kymmentä vuotta ennemmin. Kuinka toisenlaista olisi elämämme ollut, jos sinä olisit sen tehnyt. Kaikkina näinä vuosina on minua painanut ajatus, ettet ole minuun tyytyväinen, kun et ole sitä koskaan ilmaissut. Se ajatus on heikontanut voimani; nyt en voi enää kauaa sinua palvella. Olisitpa sanonut ennemmin!»

Tunnustus äidin työstä annetaan usein vasta paa-

rien ääressä; silloin on se liian myöhäistä. Ei nouse enään väsynyt jalka eikä silmään syty innon tuli. Eläissä sitä tarvittaisiin.

Olen miehiä syyttänyt siitä, että he yhteisymmärryksen puutteessa sammuttavat rakkauden tulen kotiliedeltä. Mutta usein sammuttavat äidit itse sen tulen, jota heidän tulisi hellävaroin vaalia ja puhalttaa kirkkaaksi, valaisevaksi ja lämmittäväksi. Olen nähnyt äitejä, joille ei ole selventynyt tehtävänsä edesvastuu edes siinä määrin, että jaksaisivat hillitä kielensä pahoilta sanoilta, vaan karkoittavat siten kodilta isän ja ajavat sieltä lapset ulos maailmaan.

Eräs äiti sai suuret omantunnon tuskat siitä, ettei hän hillinnyt kieltään. Pikku-Liisa juoksenteli lattialla ja tyrkkäsi huomaamattaan tuolilla olevaa jauhovakkaa, joten jauhot kaatuivat lattialle. Äiti tulee ulkoa ja kysyy: »Kuka tuon on tehnyt?» »Pikku Liisahan siihen vahingossa tyrkkäsi», vastataan. Äiti lyö Liisaa päähän tiuskaisten: »Aina sinä olet minun tielläni, kunpa sinustakin kerran maailmassa pääsis. Ei teidän kanssanne kukaan jaksa, niin teette paljon pahaa.» Tyttönen juoksi nurkkaan itkemään. Varmaan hän itki kovia sanoja enemmän kuin lyönnin aiheuttamaa kipua. Samalla viikolla hän sairastui keuhkokuumeeseen. Äiti joutui suureen tuskaan. Ei hän enään muistanut, että hän oli koskaan sanonut: kunpa sinustakin kerran pääsis. Koetettiin lääkäriapua ja kaikkea, mikä oli ihmisvoimassa, mutta siltä näytti, että kuolema vie lapsen. Eräänä iltana, kun lapsi heikkona makasi vuoteellaan, kutsui hän katseellaan äitiä. »Mitä lapseni tahtoo», koetti äiti tiedustaa. Heikolla äänellä puhui lapsi: »Äiti, nyt minä luulen, että te pääsette minusta, mutta minua niin pelottaa, että minä olen siellä taivaassakin tiellä.» Ne olivat lapsen viimeiset sanat, sillä seu-

raavana yönä hän kuoli. Äiti olisi antanut koko elämänsä, jos hän olisi saanut ne sanat sanomattomiksi. Nyt vasta hän huomasi, kuinka syvän vaikutuksen hänen rakkaudettomat sanansa olivat tehneet lapsen herkkään sieluun. Ne olivat viimeinen muisto lapsella tästä elämästä.

Sen rakkauden nimessä, jota tunnemme lapsiamme kohtaan, sen velvollisuuden nimessä, mikä meillä on kasvattajina, tulee meidän pyrkiä hillitsemään itseämme ja pahaa kieltämme.

Tämä neuvo ei koske vain äitiä. Monta kertaa isä, jonka tulee olla perheen päämies ja pappi, rakkaudettomalla sanallaan loukkaa vaimoaan ja haavoittaa lastensa sydämet karkoittaen heidät pois kodista.

Vanhempain välinen riita tekee sanomatonta tuhoa lasten sielussa. Olin kerran kodissa, josta kolme poikaa oli ollut vankilassa. Vanhin oli tullut äskettäin kotiin. Kysyin häneltä, miten heidän elämänsä oli voinut olla niin kurjaa, että kolme veljestä oli joutunut vankilan muurien sisälle. »Kotona isä ja äiti aina riitelivät, ja me saimme halkorangaistusta», vastasi hän katkerana. Niihin sanoihin mahtui kuvaus lapsen matkasta kehdestä linnaan. Riita ja viha vanhempain välillä jätti ensimmäiset vaikutukset lapsen sieluun, ihmistäimi siellä kuoli, ja pahuuden voimat pääsivät esteettä voimistumaan. Kun lapset kasvoivat niin isoiksi, että tekoina toivat näkyviin sen, mitä heidän sydämessään oli, eivät seuraukset voineet olla muuta kuin onnettomuutta. Nämäkin vanhemmat toivoivat, että heidän lapsensa olisivat käyttäytyneet paremmin, siksi he heitä rankaisivat, mutta he antoivat »halkorangaistusta», löivät sillä, minkä saivat käteensä, ja usein vielä kirouksella höystivät lyöntiä. Ei voi semmoinen rangaistus kitkeä pois vihan kylvöä; lopunkin ihmisyyden se hävittää,

kunnes tullaan siihen, että yhteiskunnan on tartuttava asiaan.

Suokoon Jumala, ettemme me kukaan saisi tuolaista syytöstä lapsiltamme! Me olemme velvolliset antamaan paremmat elämän eväät lapsillemme, koska kerran olemme antautuneet äitiyden ja isyyden edesvastuulliseen asemaan.

LAPSET TULEVAT VANHEMPAIN KASVATTAJIKSI.

Kun me otamme kyllin vakavalta kannalta tehtävämme, silloin tulevat lapset meidän kasvattajiksemme. Kun meille kirkastuvat meidän omat velvollisuutemme ja edesvastuunme lasten elämästä, silloin me näemme, etteivät riitä omat voimamme. Tämä huomio pakottaa ja ajaa meidät etsimään viisautta ja voimaa Kaikkivaltialta.

Kun lapset ovat saaneet ohjata meidät sinne, silloin voimme mekin Hänen voimallaan heitä johtaa ja kasvattaa.

Tahdon kertoa pienen kertomuksen siitä, miten lapset ovat meidän kasvattajiamme samoin kuin me heidän.

Eräällä rantakalliolla istui pieni tyttö. Hän oli orpo, äiditön ja eleli mökissä isän kanssa, joka oli kalastaja. Kerran oli isä taasen tapansa mukaan lähtenyt merelle. Silloin nousi sakea sumu. Tyttönen pelkäsi, ettei isä osaakaan kotiin. Mutta hän keksi keinon, meni rantakalliolle ja huuteli sumuiselle merelle: »Isä, souda tännepäin, täällä on koti». Isä oli soutanut meren ulapalle päin, sillä hän oli eksynyt. Mutta silloin kuuli hän lapsen äänen: »souda tänne», ja niin osasi hän kotiin. Sanoin kuvaamatonta iloa tuntien sulki hän

lapsen syliinsä, sillä hän tiesi pelastuneensa varmasta kuolemasta. Ja lapsi tuli hänen pelastajakseen myöskin hengellisestä kuolemasta, sillä tyttösen sairasvuoteen ääressä tuli isä kääntymykseen. Kun lapsi kuoli ja isä tuli häntä hautaamasta, sanoi hän: »Nyt hän siellä taivaan rannalla istuu ja huutelee minulle: Isä, souda tännepäin, täällä on koti!»

Monet me olemme saaneet lapsemme saatella kalmiston multiin, ja niin sanomattoman tyhjältä on silloin tuntunut koti. Mutta he ovat menneet »taivaan rannalle» ja sieltä meille huutelevat: »Isä, äiti, souda tännepäin, täällä on koti!»

Jos meidän kotiliedessämme palaa oikea rakkauden tuli, niin ei se sieltä häviä, vaikka meidät saatetaankin kalmistoon ennen lapsiamme. Vaikka näyttääkin siltä, että maailma puhalttaa sen sammuksiin ja kylmyydellään jäädyttää, niin ei sittenkään ole niin. Elämän murheissa ja koettelemuksissa alkavat lapset sisimmässään kuulla äänen: »Poikani, tyttäreni, souda tännepäin, täällä on koti!» Sellaiset lapset palaavat vaikka tuhlaajapoikana paheiden poluilta. Ja kerran saavat äiti ja isä yhdessä lastensa kanssa yhtyä tuolla ylhäällä, Isän kodissa, kiittämään rakkauden Jumalaa, joka sinne auttaa armossaan. Pääsyn siihen kotiin pitää olla kaiken kasvatuksen tarkoitus ja päämäärä, ja tämän maallisen pitää olla edes heikko heijastus tuosta ylhäisestä.

TOTTELEMATTOMUUDEN SYISTÄ JA TURMIOSTA.

»Opeta lasta hänen luonteensa mukaan, ja ei hän siitä luovu, vaikka hän kauankin elää.»

Tämä on raamatun sana, yksi kuningas Salomon sananlaskuista.

Ehkä se hyvinkin on meille tunnettu, mutta olemmeko sittekään tulleet ajatelleeksi, miten suurena siinä esitetään kasvatuksen voima, miten ihana lupaus siinä annetaan meille. Kasvattajan vaikutus ihmissieluun on niin suuri, ettei se häviä vuosien vierieessä, vaan sen vaikutus ulottuu vanhuuteen saakka, läpi elämän vaiheiden ja kohtaloiden.

Kuitenkin saa kasvattaja varsinkin meidän päivinämmme usein nähdä työnsä turhaa olleen, saa nähdä toiveensa raukenevan ja särkyvän, saa turhaan tuloksia etsiä. Ei ole onnistunut kasvatustyö, vaan toisia teitä kulkevat lapset, kuin olisi tahtonut, kuin heille viitoittanut.

Miksi on sitten niin? Miksi saa kasvattaja seisoa töittensä raunioilla? Eikö olekaan sitten enää lupauksen sana voimassa?

Se on voimassa, ja se pysyy. Mutta me saamme seisoa töittemme raunioilla siksi, että me olemme tehneet työmme huonosti, siten, ettei se olekaan voinut kestää. Monenlaisella väärällä kasvatuksella olemme riistäneet siunauksen siltä. Monet ovat syyt epäonnistu-

miseemme. Emme ole tutkineet, mitä mihinkin peltoon on kylvettävä ja miten se on tehtävä. Ja miten on ennen kylvämistä muokattava. Helppoahan on useinkin nousta niiden tuhovuimain, jotka tukahuttavat kaiken sen ihanan, mitä kasvatusta voi aikaansaada. Ja niin seisomme töittemme raunioilla.

Yksi noista tuhovuimista kasvatuksen alalla on *tottelemattomuus*.

Eipä löydy voimaa, joka paljemmin kuin tottelemattomuus voisi tuhota lastemme tulevaisuuden ja hävittää heidän elämänsä onnen. Vaikka sinä miten paljon puuhaisit ja tekisit työtä lastesi parhaaksi, et voi heille parhainta antaa, ellet sinä ole voinut opettaa heitä kuuliaisiksi.

Muistamme, miten vanha Samuel tulee Saulin luokse ja sanoo, ettei Saul enään ole kelvollinen Israelin kuninkaaksi, koska ei ollut totellut Herran käskyjä. Saul menetti kruununsa tottelemattomuuden tähden. Sama tuho tapahtuu meidänkin päivinämme. Ole tottelematon, ja sinä menetät sen ihanan kruunun, minkä Luoja on sinunkin päähäsi painanut, sinä menetät mahdollisuuden saavuttaa ihmiselämän tarkoitus. Sen menettäminen on niin suuri tuho, ettei sitä korvata tuhansilla eikä tämän maailman tavaroilla. Mutta sen uhriksi joutuvat lapsemme, jos heissä pääsee tottelemattomuus valtaan.

Onko meidän kodeissamme päässyt valtaan tuo tuhoatuottava voima? Miten monia esimerkkejä olenkaan saanut siitä elämäni varrella ja kulkiessani ympäri maattamme, surullisia esimerkkejä aivan nuorten ja jo varttuneempien keskuudesta. Pienet tytöt ja pojat ovat useinkin niin kokonaan tottelemattomuuden vallassa, että äidin on huoaten tunnustettava: en minä niille mitään voi.

Olin kerran eräissä kansakoulun alkajaisissa. Äiti toi poikaansa kouluun. Mutta opettaja sanoi: »En voi vielä ottaa Juhoa kouluun, sillä hän ei ollenkaan osaa lukea ja onkin vasta 7-vuotias, ei hän voi seurata.» Äiti pyysi kuitenkin: »Antaa Juhon olla vaikka 3 vuotta ensimmäisellä osastolla, en ollenkaan pidä sillä väliä. Kotona hän on niin tottelematon, etten minä voi mitään. Eikö opettaja voisi ottaa häntä kouluun opettaakseen hänet kuuliaiseksi?»

Äiti joutuu 7-vuotiaasta pojastaan sanomaan, että hänen on mahdoton kasvatustyötä tehdä, sillä niin on tottelematon hänen poikansa. Onnistuuko sitten opettajalle se, mikä oli ollut mahdotonta tuolle äidille? Mahdollisesti onnistuu se siinä määrin, että lapsen täytyy olla kuuliainen opettajan sanalle, mutta useinkin on myöhäistä voida istuttaa kuuliaisuuden hyvettä lapsen sieluun. Se tottelemattomuuden henki, joka on päässyt valtaan oikean kotikasvatuksen puuttuessa, se estää juurtumasta niitäkin hyveitä, joita koulussa koetetaan istuttaa, ja siksi näyttää usein niin vähäiseltä ja pieneltä koulun kasvattava vaikutus. Me vanhemmat olemme valmiit koulujen merkitystä vähäksymään ja opettajia syyttämään siitä, että niin vähäinen on koulun vaikutus lapsiimme, niiden elämään ja luonteeseen. Emmekö huomaa, että syy on meissä! Aikaisemman kasvatuksen kautta olemme huonosti varjelleet lapsiamme tottelemattomuudesta, kenties olemme lyhytnäköisyydesämme heitä siihen suorastaan johtaneet. Voimmeko vaatia silloin, että koulun tulisi perustamattomalle pohjalle rakentaa luja rakennus? Perustus on laskettava ja kodissa ja sille on yhdessä koulun kanssa rakennettava, toinen ei saa hajoittaa sitä, mitä toinen rakentaa.

UHMA.

Tottelemattomuudessa kasvaaneet lapset varttuvat, kehittyvät nuorukaisiksi ja neitosiksi. Miten ilmenee heissä tuo nuoruudelle ominainen uhkuva elonvoima, tuo voima, joka nuoressa voi paljon ihanaa ja suurta aikaan saada, tuo, joka ei vastuksia säiky, ei tunne. Useimmin ilmenee se uhmassa.

Näkee nuorukaisia ja neitosia, jotka eivät uhmaa ainoastaan vanhempiaan ja lähimmäisiään, vaan hyvin usein myös kaikkia hyviä tapoja ja säädyllisyyden vaatimuksia, lakeja ja säädöksiä sekä Jumalan pyhää lakia.

Eläviä esimerkkejä tuosta uhmasta saa matkustaessaan rautateillä. Säädöksistä välittämättä alkavat nuoret miehet tupakoida vaunussa, jossa se on kielletty. Jos heille tuosta huomauttaa, ei siitä useinkaan ole mitään hyötyä. Jos uskaltaa jotain mainita velvollisuudesta noudattaa säädöksiä sekä huomauttaa, että tupakkaan tottumattomain on mahdoton vuorokausimääriä istua tupakansavua hengittäen, niin saa vastauksen: »Joka ei voi täällä olla, menköön muualle».

Kun uhma pääsee hallitsevaksi ja määrääväksi, vie se täydelliseen tottelemattomuuteen. Ei ole väliä muista, ei ole väliä säädöksistä, ei hyvistä tavoista, kun vain omat pyyteet ja mieliteot saadaan täytetyiksi. Ja se voima, joka lapsissa, nuorisossa on ja elää, tulee turmioksi heille itselleen ja koko maalle, kun se uhmana ilmenee. Siitä johtuvat riidat yksilöitten välillä, risti-riidat yksilön ja yhteiskunnan välillä. Katkeraksi ja synkäksi käy sen elämä, joka valtiossa näkee vain pyyteittensä ja mielitekojensa rajoittajan ja joka uhmaten käy yli lakien ja säädösten. Heikko on valtio, jonka kansalaiset keskenään riitelevät, ja maan lakeja vastaan hyökkäävät niitä rikkoen ja siten koko kansan elinvoi-

mia jäytäen, näkemättä, että yhteisön etu on yksityisen etu.

Sentähden tulee vanhempain rakkaudella ja viisaasti kasvatustyötä tehdä, varoen, etteivät heidän lapsensa joutuisi tottelemattomuuden ja sen kautta uhman tielle. Suuressa määrin on kasvattajan vallassa lastensa tuleva kohtalo, tulevien kotien onni tai rikkinäisyys ja koko kansan voima tai heikkous, valtion lujuus tai hajanaisuus. Katsokoot sentähden vanhemmat, että he tuota suurta valtaansa oikein ja viisaudella käyttävät, katsokoot vallankin, ettei tottelemattomuuden tuhovoima valtaa saa.

VANHAIN YLENKATSOMINEN.

Ei rajoitu vähiin se turmio, mikä johtuu kuuliaisuuden puutteesta. Olen maininnut jo uhman, mutta monella muullakin tavalla tulee se ilmi elämässä, myrkyttäen ja onnen ja siunauksen vieden. Tottelemattomuudesta johtuu myöskin vanhojen ylönkatsominen ja halveksuminen.

Miten yleinen ja silmäänpistävä on se meidän aikamme! Nythän nuoret käyvät kouluja, he tulevat viisaiksi. Mitäpä he eivät tietäisi! Tyhmäksi jää vanha, harmaahapsinen isä ja elämän kouluttama äiti. He ovat sen ajan lapsia, jolloin ei kouluja käyty, sillä kouluja ei ollut. Mutta he ovat hankkineet viisautensa elämän koulussa, he ovat tietonsa koonneet kovien kokemustensa kautta. Ehkei heidän maailmankatsomuksensa ole laaja, mutta se on eheä, ja heidän elämänkatsomuksensa on syvä ja vakava. Ja he osaavat jotain tehdä.

Kuinka surullista on sentähden nähdä heitä halveksuttavan. Kun harmaantunut vanhus joskus tahtoo

neuvoa nuoria, antaa heille jotain aarreitastaan, tuosta yksinkertaisesta ja syvästä viisaudestaan, jonka hän on suoraan elämältä saanut, on kohtalon vaihteitten alla ymmärtämään oppinut, miten halveksien se useinkin luota heitetään: »Ette te ymmärrä, te olette niin vanhoillinen.» »Olkaa vaiti»; ne ovat vastauksina. Ei ymmärretä yksinkertaista viisautta. Uudet aatteet ja uudet ihanteet ovat toista. Jos ne ovat ristiriidassa äidin tai isän neuvojen kanssa, niin ei ole epäilystäkään, etteivätkö nuo vanhukset olisi väärässä.

Eivät ymmärrä nuoret, miten korvaamattoman vahingon tekevät itselleen, kun hylkäävät halveksien elämän koulussa kokemuksen kautta saavutetun viisauden, joka on sitä kalliimpi, jos sen vanhemmat tarjoovat lapsilleen.

On koteja, joissa äiti ja isä ovat ahertaneet ja raataneet ja lepäämättä tehneet työtä auttaakseen lapsiaan eteenpäin. Siinä ovat harmaantuneet, ja kädet ovat koukkuun jääneet, selkä ei enää suoraksi suoristu, vaivaa ja ponnistuksia kuvastavat nuo uurteiset kasvot. Muistaessaan lastensa hyväksi ponnistelevansa ovat väsymyksensä voittaneet, usein masentuneen mielensä rohkaisseet. Mutta tulee sitten aika, ettei enään nouse kuokan varsi, ei jaksu jalka enään lattialla pyörähtää, mutta ovatpa silloin jo lapsetkin työhön kykeneviä. Ja vanhukset odottavat, että lapset nyt vuorostaan koettaisivat heitä auttaa, koettaisivat palkita heille heidän rakkautensa ja suloiseksi tehdä heidän elämänsä illan.

Miten monta kertaa kuitenkin ovat harmaapäivänhukset saaneet nähdä tuon elämänsä viimeisen toiveen pettävän. Lastensa käytöksestä saavat he alituisesti lukea: tiellä ovat isä ja äiti, joutaisivat jo siitä poisikin kuolla. Mitä on liikkunut isän mielessä, kun ras-

kaat hikikarpalot ovat multaan pudonneet korpea rai-
vatessa tai oja luodessa, eikö hänen mielessään ole ollut
enemmän lapset kuin oma itse. Kun äiti on lapsensa
tähten itseltään kaiken levon kieltänyt, yöt vaalien las-
taan käsivarsillaan kantanut, onko hän silloin ajatellut,
joutaisi tuo lapsi tuosta poiskin kuolla. He ovat olleet
valmiit uhraamaan kaikkensa lapsen hyväksi, itse kiel-
täytyen kaikesta välttämättömyydestään. Olen nähnyt
köyhän työläisnaisen uhraavan viimeisen markkansa
lääkäriille saadakseen terveeksi lapsensa.

Ovatko he siten ansainneet kylmyyden ja ylenkat-
seen, ovatko he ansainneet sen, että saavat avutta ja
hoidotta jäädä, ilman rakkautta elämänsä illan elää,
kun eivät enään itse kykene itseään auttamaan?

Jos niin on, niin miten käy meidän kansallemme?

Raamattu kertoo profeetta Eliasta, miten hän van-
haksi tultuaan aikoi mennä vuorelle rukoilemaan. Mutta
polku oli kivinen, ja vapiseva oli vanhuksen polvi, hän
kompasteli. Ympärillä olevasta nuorisosta pyysi hän
jotakuta taluttajakseen. Mutta pilkaten se vastasi van-
han Herran miehen pyyntöön. Ja jatkona kertoo raa-
mattu, miten kovalla rangaistuksella ja kurituksella oli
Herran opetettava Israelin kansaa, ennenkuin se ym-
märsi, että vanhain kunnioitus oli nuorista hävinnyt, ja
siten hävinnyt myöskin elämän siunaus.

Tällaisia esimerkkejä näemme kaikkialla ympäril-
lämme, näemme elämämme aikana aivan surullisen pal-
jon. Muistan, miten kerran näin vanhan ukon vähäisiä
jäljellä olevia voimiaan ponnistaen työntävän kelkkaansa
ylös mäkeä. Ollen aivan uupumaisillaan, pyysi ukko-
parka nuoria kansakoulupoikia auttamaan, jotka siinä
olivat hänet saavuttaneet. Kuvittelin, että nuo reip-
paat pojat rientävät avuksi jo ilman pyyntöäkin. Mutta
miten kävi? Pilkaten ja naureskellen jättivät he van-

huksen yksin uupuneena ponnistelemaan kuormansa kanssa. Pelosta vavisten ajattelin, miten käy Suomen tulevaisuuden, jos nuorisosta kokonaan häviää vanhain kunnioitus?

Tunsin äidin, joka jäi leskeksi viiden lapsen kanssa. Mutta hän ei masentunut raskaista koettelemuksista, vaan tulevaisuuteen luottaen ajatteli: aherran ja raadan ja teen työtä yöt ja päivät, niin ettei minun lasteni koskaan tarvitse mieron tielle joutua eikä armoleipää syödä, jaksan niin kauan, kunnes lapseni ovat suuria ja kykenevät elättämään itsensä ja vanhan äitinsä! Ja ihmeellistä! Hän kykeni pitämään huolta lapsistaan, niin että he saivat äidin turvissa kasvaa ja kehittyä, kunnes itse olivat kykeneviä oman elatuksensa hankkimaan. Mutta tuli sitten aika, jolloin äidinkin voimat olivat lopussa, niin ettei hän enään kyennyt itsestäänkään huolta pitämään. Hän kuvitteli, että lapset rientävät auttamaan häntä, hän odotti, että lapset antavat hänelle sen pienen aineellisen avustuksen, minkä hän vielä tarvitsi. — Mutta mitä tekivät lapset? Riensivätkö he auttamaan vanhaa äitiään? — Tyttäret tarvitsivat uusia pukuja, koristeita ja hetaleita, uutta joka iltamaan; siihen meni heidän ansionsa. Pojat tarvitsivat korttipeliin, tupakkaan ja muihin nautintoihinsa. Ei heiltä liennyt. Kuka nyt vanhaa muijaa auttamaan ja elättämään! Turhaan sai äiti-vanhus toivoa ja odottaa. Ei muistettu edes kirjelippua äidille lähettää hänen yksinäisyytensä suloksi ja huolten haihduttamiseksi. Usein tallusteli vanhus postiin kysymään, eikö ollut lapsilta tullut kirjettä, mutta turhaan, aina turhaan. Kokonaan oli unohtunut äiti, hänen rakkautensa ja vaivansa ja nykyinen yksinäisyytensä. — Vanhin tytär oli joutunut varakkaaseen taloon. Hänellä oli hyvä koti. Kerran sai äiti vaivoin sinne saakka mennyksi. Arkana, ikäänkuin

anteeksi pyytäen huonouttaan, hän sanoi: »Mitenkähän tämä minun elämäni nyt järjestetään, kun en enää jaksaa itseäni elättää?» »Niin», vastasi tytär, »olisihan sitä tässä meilläkin, mutta meillä on niin paljon lapsia, ja te, äiti, tarvitsette rauhaa edes vanhoilla päivillänne; eiköhän ole paras, että menette vaivaistaloon». Ja niin sai vanhusharpa mennä vaivaistaloon, vanhuutensa päiviksi armoleipää syömään, hän, joka oli 5 lasta elättänyt, mutta jota 5 lasta yhdessä eivät voineet elättää. Mutta ne kyyneleet, joita äitiparka vuodatti, kun hänet vaivaistaloon vietiin, eivät ennustaneet lapsille onnellista tulevaisuutta. Sitä varten tulee sydän niin surulliseksi ajattellessa nuoria, jotka eivät kunnioita vanhempiaan eivätkä vanhuutta, kun tietää, että he silloin hävittävät itseltään onnen ja menestymisen mahdollisuuden.

Liian synkkää olisi, ellei joskus näkisi valokohtia pimeydessä, toivotonta olisi, jollei nuorisostamme ja kodeistamme saisi muuta kuvaa kuin äsken esitetyn. On koteja, joissa pojat kilvan kiiruhtavat ottamaan opiksi isän elämäkokemukset ja joissa tyttäret äidin katseesta koettavat hänen toivomuksensa arvata täyttääkseen sen. Onnen ja menestyksen vievät mukanaan elämänsä matkalle nuoret, jotka sellaisesta kodista lähtevät. Ilon ja tyydytyksen valmistavat he vanhemmilleen, ja sellaiset kodit ovat kansan voima.

»MINKÄPÄ SILLE SAA!»

Kasvatustyö on vaikeata, ehkä enemmän voimia ja viisautta vaativaa kuin mikään muu työ. Yritetään kyllä kasvattaa, mutta tulokset ovat huonot; lapsissa on tottelemattomuutta, on uhmaa, on vanhain halveksumista. »Minkäpä sille saa», huokaistaan, kun nähdään huonot tulokset.

Aina kun kuulen tämän lauseen kasvattajan suusta, muistan rovasti Malmivaaran kasvatuspuheen herättäjä-juhlilla Kiuruvedellä. Hän sanoi m.m.: »Isät ja äidit! Kun te näette, että tottelemattomuuden henki vie teidän lapsenne onnettomuuden poluille, silloin te sanotte: Minkäpä sille saa! Mutta tätä lausepartta ei tarvitse olla kasvattajan sanakirjassa, ja sitä ei saa olla kasvattajan sanakirjassa. Jumala yksin on kaikkivaltias, sitä ei ihminen ole. Mutta Jumala on pannut isän ja äidin edustamaan Hänen majesteettiuttaan kodissa, ja Hän sekä voi että tahtoo antaa meille viisautta ja voimaa tässä kalliissa kasvatuskysymyksessä, jos me sitä Häneltä pyydämme ja Häneltä tahdomme vastaanottaa. Mutta te, äidit ja isät, olette omalla viisaudellanne itse työntäneet lapsenne tottelemattomuuden poluille, ja kun te näette, mihin se vie, niin te sanotte: Minkäpä sille saa!»

Tämä oli kovaa puhetta, mutta kun asiaa ajattelee, täytyy myöntää, että se oli totta. Kuinka monta kertaa lapset väärällä kasvatuksella suorastaan työnnetään tottelemattomuuden poluille! Olen kyllä varma siitä, ettei kukaan kasvattaja suorastaan sanoilla kehoita lastaan olemaan tottelematon. Mutta siihenkö pysähtyykin kasvatusta, että jotain kielletään ja jotain käsketään? Kasvatusta on sekä, mutta voi sanoa, että se on tehottominta ja arvottominta kasvatuksessa. Paljon riippuvat tulokset siitä, millä tavalla käsketään ja kielletään, mutta enemmän siitä, millaista on kotielämä, millaista isän, millaista äidin, millainen on heidän suhteensa. Ja kasvatusta on ennen kaikkea määrättyjen lapsen sielunominaisuuksien kehittämistä.

Lakkaamatta tarkkaavat pienet lapset vanhempainsa ja kasvattajainsa elämää. Heidän elämänsä on alituista huomioiden tekoa. Herkkä on lapsen sielu, helposti ottaa se vastaan vaikutteita ulkomaailmalta.

Väsymättä pyrkivät he oppimaan heitä vanhemmilta, he pyrkivät jäljittelemään näitä. Esimerkki vaikuttaa heihin paljon enemmän kuin kielto. Eivät sentähden vanhemmat kyllin tarkkaa elämäänsä ja puheitaan, joita lapset ovat kuulemassa, eivät kyllin paljon koskaan harkitse, miten lapsen kanssa menettelevät.

VANHEMPAIN VALHE.

Tuhoavasti vaikuttaa lapsen sieluun se, kun hän huomaa vanhempainsa valehtelevan. Tuo vaikutus on mitä voimakkain kiihotin tottelemattomuuteen. Otan esimerkin. Äiti lähtee kylään ja sanoo pikku tyttöselleen, joka pyrkii mukaan: »Jää nyt tupaan, äiti käväisee vain ulkona, ja tulee heti takaisin.» Yksin jääneenä kapuaa tyttönen penkille akkunaa ääreen ja näkee, miten äiti peltojen poikki juoksee naapuriin. Sinne unohtuu hän kahvipannun ääreen eikä muista palata useaan tuntiin. Tyttönen huomaa äidin valehdelleen. Seuraavana päivänä on äidillä asiaa ulos. Taasen pyrkii tyttö mukaan, eikä kieltelyistä huolimatta suostu jäämään kotiin, sillä hän pelkää äidin taas menevän naapuriin. Äidin valhe istutti lapsen tottelemattomuuden. Monenlaisia valheita, hätä-valheita, sanotaan lapsille pitkin päivää; useinkin omista mukavuussyistä, ollenkaan ajattelematta vakavasti, miten kieroksi se voi tehdä lapsen luonteen, hävittää ensiksi kuuliaisuuden, sitten rehellisyyden ja johtaa sitä tietä onnettomuuteen.

ELÄMÄN VALHE.

Jos ovat turmiolliset sanotun valheen vaikutukset lapseen, vielä turmiollisempi elämän valhe on se, että

kielletään lapselta, mitä itse tehdään, itse eletään toisin, kuin opetetaan, itse tehdään sitä, mitä toisissa tuomi-taan.

Vaikea lienee sellaisen kasvattajan vaatia kuuliai-suutta. Elämän valhe hävittää lapsessa kunnioituksen kasvattajaa kohtaan, se riistää kasvattajalta kaiken arvovallan, se vie perustuksen ja selkänojan. Sellainen kasvatus on ilveilyä ja vahingoittaa enemmän kuin hyö-dyttää, sillä se paljastaa elämän valheellisuuden, ja ulkokullaisuuden ja onttouden. Ja kumpako sitten luullaan lasten enemmän seuraavan: käskyjä ja kieltoja vaiko vanhempain ja kasvattajain esimerkkiä? Siitä ei liene epäilyksiä. Jos ovatkin kasvatuksen päämäärät niin korkealla, ettei niitä ole kasvattajakaan voinut saavuttaa, niin jos hän itse pyrkii yhtä vilpittömästi kuin toivoo lapsen pyrkivän, niin varmaan tuloksia on, eikä hän elämän valheella lapsensa sielua eikä elämää turmele. Rehellisyys, totuudenrakkaus ja jumalan-pelko olkoot ohjeena kasvattajalla ensin, niin silloin hän menestyksellä voi tehdä vastuunalaista kasvatus-työtä.

LIIKA KÄSKEMINEN JA KIELTÄMINEN.

Lyhytnäköistä on kasvatuksemme useissa kohdin, vaan harvoin rikomme muussa niin paljon kuin käske-misessä ja kieltämisessä. Ei se ole sekään varasto niin loppumaton, että sitä saisi rankaisematta tuhlaten käyt-tää. Emmekö ymmärrä, että sielunelämässämme val-litsee tottumisen laki. Ei nyt enään autoja minään pi-detä, kun ne joku aika sitten olivat mitä suurin ihme, joita toiset juoksivat pakoon, toiset ihmettelemään. Jos lapsi saa alituisesti kuulla: älä nyt sitä tee, älä nyt sinne mene, älä satu siihen, ja aina vain: älä nyt, niin

tottuu hän sekä käskyihin että kieltoihin niin, ettei hän ollenkaan ajattelekaan niitä totella. Ja eihän niitä todenteossa useimmiten ole toteltaviksi aiottukaan. Jos tahdot lapsesi säilyttää tottelemattomuudelta, niin kiellä vähän ja käske vähän, ja harkitse tarkoin, että se on mahdollinen toteuttaa, mitä käsket ja se ehdottomasti välttämätön kieltää, mitä kiellät. Mutta vaadi myös tarkoin, että silloin kieltoasi ja käskysi täytetään. Olen varma, että siten paljon vältymme näkemästä lapsiamme tottelemattomina.

Liiallisella kieltämisellä on myös se vaaransa, että sillä tukahutetaan lapsen luontainen toimintahalu. Työn käskyn kautta on Jumala istuttanut toimintahalun ihmislapseen, eikä sitä ole pois juuritettava, vaan kehitettävä, sillä eipä totisesti ainakaan meissä suomalaisissa ole liikaa toimintahalua eikä yritteliäisyyttä, sen kyllä todistaa talouselämämme kehittymättömyys, hukkaan voimansa tuhlaavat kosket ja suot, jotka vielä odottavat aarteittensa korjaajaa. Miksi pakottaa lasta toimettomuuteen, hiljaa tuolilla istumaan, missä se kyllästyneenä käy kärtyisäksi? Pojalle puukko käteen, kun on vain kärki poikki, ettei pistä silmäänsä, yhdelle kynä ja paperia, tytöille sakset ja kangastilkkuja. Hyödylliseen toimintaan ja toimintaan, jossa mielikuvitus ja voimat saavat askartelemista ja viihdyttävät samalla kuin kehittävät. Liikettä ja leikkiä ja työtä ja askartelua, silloin tarvitaan vähemmän kieltoja ja käskyjä, ja luonne kehittyy paremmin ja oikeammin kuin usein hyvänkään kasvattajan liian turhantarkassa huolenpidossa. Kokemus tulee silloin lapselle avuksi. Hän oppii ymmärtämään ja itse kokemuksen kautta harkitsemaan, mihin on koskettava, mihin ei, mikä on vaarallista, mikä luvallista.

KÄSKY JA KIELTO OVAT PYHÄT.

Kun kasvatuksessa käskyä ja kieltoa käytetään, on niitä pidettävä peruuttamattomina. Paljon panevat isännät painoa nuoren varsan kasvattamiseen ja opettamiseen. Miten tarkasti he pitävät varansa, ettei varsa, jolla ensi kertoja ollaan ajamassa, pääse valtoihinsa. Jos se tapalittuu pari kolme kertaa ensi ajeluilla, niin varsasta tulee sellainen hevonen, jota on vaikea koskaan hillitä suitsilla. Siksi ei uskotakaan huonoa ajomiestä ensi kerroille, ettei hän pilaisi hevosta.

Miten on lastemme laita? Pidetäänkö heistä yhtä suurta huolta? Eivätkö he niin monta kertaa pääse valloilleen jo yhtenä päivänä? Eikö pilaannu heidän luonteensa siitä, ettei nuorena tarvitse noudattaa käskyjä eikä kieltoja? Kun vähän riuhtaisee, vastustelee, niin silloin on vapaa ja saa mielitekonsa läpi. Miten moni nuorukainen on sillä pilattu niin, että hän on lopuksi tarvinnut rautakahleet hillitsijöikseen, vankilanmuurit muistuttamaan, että on yhteisö etuineen eikä vain hän mielitekoineen. Tämä kaikki voi tapahtua siksi, ettei vaadita käskyjen noudattamista jo nuoruudessa, käskyvaltaa lyhytnäköisesti käytetään ja usein oman mukavuuden vuoksi ei jakseta vaatia toteuttamista.

Varsinkin me äidit olemme tässä kohdin heikkoja ja helppoja rikkomaan, johtuen usein väärästä rakkautesta ja lujuuden puutteesta. — Olin eräessä kodissa, kun tyttönen tuli kotiin koulusta pyytäen heti päästä naapurissa käymään. Äiti ei suostunut, vaan kehoitti tyttärtään ensin lukemaan läksynsä. Tyttö pyyteli ja pyyteli yhä ja kun ei saanut lupaa, niin alkoi itkeä. Silloin sanoi äiti: »No mene nyt». — Kahdesti, kolmesti kielletään, ja sitten kuitenkin lopuksi myönnyttään. Tuollaisella teolla kasvattaja heittää pois ohjaketkä-

destään ja niitä ei ole helppo saada takaisin. Sentähden olkoon käsky ja kielto pyhä. Siihen vaaditaan kuitenkin se, että ollaan johdonmukaisia käskyvallan käytössä. Ei saa tänään kieltää sitä, minkä eilen lupasi, eikä tänään luvata sitä, minkä eilen kielsi. Kasvatettavan täytyy tulla tietoiseksi siitä, että hänen onnensa on kysymyksessä että häntä käsketään vain siihen, mikä on hänen velvollisuutensa ja mikä ei ole väärin ja että häntä pahasta kielletään. Käskijää ohjatkoon oikeudenmukaisuus, jonka pohjana ja perustana on totuus, rehellisyys ja jumalanpelko.

KASVATUS ON ALETTAVA KYLLIN AIKAISIN.

Kyllin aikaisin lapsuudessa on kasvatus alettava. Ja varsinkin kasvatus kuuliaisuuteen. Huonot tulokset, tottelemattomuus ja itsekkyyys johtuvat usein siitä, että kasvatus aletaan liian myöhään. Nuorena on vitso väännettävä, on sananlaskun ohje, vaan kuinka harvoin sitä noudatetaan. Siitä estävät meitä väärä rakkaus, tietämättömyytemme ja oma mukavuutemme. Taipumukset menevät lapsessa perintönä, niin hyvät kuin huonotkin. Kasvatuksen tehtävä on heti alusta pitäin hyviä taipumuksia kehittämällä voittaa huonot. Jollei sitä työtä aleta kyllin aikaisin, niin huonot taipumukset hyvin helposti tulevat vallitseviksi ja niin voimakkaiksi, että sitten on niitä enään vaikea voittaa.

Olin kerran eräässä kodissa, jossa oli kolmevuotias poika. Poikanen pyysi voileipää ja saikin. Mutta kun hänen mielestään leivällä ei ollut kylliksi voita, viskasi hän sen kiukuissaan lattialle, eikä äidin uudistetuihin pyynnöistä huolimatta ottanut sitä ylös. Äiti lupasi lisää voita, vaan yhä kiukutteli poika uppiniskaisena. Viimein lupasi äiti vielä piparikakun, mutta ei saanut

sittenkään lastaan tottelemaan. Kun huomautin, että poika oli ansainnut kuritusta, niin valitteli äiti, ettei hän henno niin pientä lasta kurittaa. Kyllä se siitä viisastuu, kun vanhenee, lohdutteli hän itseään. Näin tuli väärä rakkaus äidissä lapsen itsekkäisyyden ja tottelemattomuuden tueksi. Voimakkaalla rakkaudella on jo pienestä pitäen lapselle opetettava kuuliaisuuden välttämättömyys ja sen siunaus. Jos ihmiskunnan huonot taipumukset pääsevät sielussa itämään ja versomaan, niin vaikea on niitä myöhemmällä iällä pois kiskoa. Minkä me voimme lapsen nuorena ollessa terveellä ja voimakkaalla rakkaudella saada aikaan, se on meidän tehtävä, ettei Kaikkivaltiaan Jumalan tarvitse käyttää rangaistuksensa ankaruutta särkeäkseen pitkälle pahunnudessa joutuneen sydäntä.

LASTEN PAHEIDEN PUOLTAMINEN.

Usein saattavat kasvattajat lyhytnäköisyydessään ja väärässä rakkaudessaan mennä siihen, että puolustavat lapsiensa paheita; varsinkin voi tästä syyttää äitejä.

Olin kerran eräässäkin kodissa, kun poika palasi koulusta. »Juho, olitko taasen jälki-istunnoilla?» kysyi äiti. Poika myönsi olleensa. Mutta kun äiti kysyi, mitä hän oli taasen tehnyt, kertoi poikanen, että hän oli vain vähän naurahtanut muitten kujeille; häntä yksin vain oli rangaistu. Pojan aikana alkoi äiti syyttää opettajaa siitä, että hänen poikaansa useat kerrat syyttä rangaistaan. Kun poika oli poistunut, sanoin äidille: »Nyt olette riistänyt opettajan kädestä kaikki keinot kasvattaa poikaanne ja ohjata häntä oikealle tielle. Oletteko niin varma poikaanne syyttömyydestä?» Äidin mielestä oli luonnollista, että hän puolusti poikaansa, mutta hän ei huomannut, minkä virheen hän teki puolustamalla sa-

malla lapsensa pahuutta ja siten yllyttäen lastaan tottelemattomuuteen. Jos luonteemme huonot puolet saavat vanhempain puolustuksen, niin on niillä kaksinkertainen voima kasvaa.

On kasvattajia, jotka pelkäävät sitä, että he saavat osakseen lastensa vihan, jos he ankaralla kädellä tarttuvat lastensa paheisiin näiden ollessa pieninä. Ehkä johtuu tuo pelko siitä, että on tapauksia, jolloin ilman rakkautta käytetty kuritus ja kasvatus on johtanut harhaan. Koskaan eivät vihaa lapset vanhempiaan, jotka oikealla tavalla ovat ohjanneet lapsiaan pois pahuuden poluilta, vaan siitä syyttävät monet vanhempiaan, että heitä ei ole kasvatettu, vaan annettu paheiden kehittyä ja huonojen tottumusten voimistua.

Eräs nuorukainen oli varastanut, ja tuomittiin siitä vankilaan. Kun hänen äitinsä meni häntä viimeisen kerran tapaamaan, ennenkuin hänet suljettiin kolkkojen muurien sisälle, sanoi poika: »Äiti, tämä on teidän syynne!» »Kuinka voit niin sanoa, poikani,» sanoi äiti itkien, »olenko koskaan käkenyt sinua varastamaan.» Poika vastasi: »Muistatteko, mitä teitte, kun minä ensi kerran toin punajuuria naapurin puutarhasta? Kysyitte, miten olin ne saanut. Ja kun kerroin, sanoitte: Oletpa sukkela, sinusta tulee oikein kekseliäs mies. Miksi ette silloin rangaissut ja näyttänyt, että olin menossa paheiden polulle. Te kiititte minua vain. Se antoi minulle uutta intoa jatkamaan alkamallani tiellä, ja nyt olen näin pitkällä.»

Kun on lastemme tulevaisuus ja onni kysymyksessä, kuten kasvatuksessa on, emme koskaan kyllin vakavasti tule harkinneeksi tekojamme ja suhtautumistamme lapsiin, liian paljon annamme valtaa hetkelisille mielijohteille, väärälle rakkaudelle, omalle mukavuudelle ja väsymme kesken.

VANHEMPAIN YHTEISTOIMINTA.

Kasvatustyö on rakennustyötä. Ja luonnollista on, että jos kasvattajia on kaksi, kuten perheessä isä ja äiti, niin on heidän toimittava yhteisymmärryksessä. Muuten ei kasvatustyö tuloksia tuota. Yhteinen täytyy olla heillä päämäärä, ja menetelmät eivät saa olla ristiriitaiset, muuten toinen hajoittaa sen, minkä toinen rakentaa.

Usein on kuitenkin tässäkin kohden epäkohtia. Jos isä tahtoisi joskus antaa tiukempaa nuhdetta ja ojenusta lapselle, niin tekee äiti sen tuloksettomaksi lapsen kuullen estellen. Joskus tapahtuu päinvastoin. Niin tärkeästä kysymyksestä, kuin on kasvatuskysymys, saattaa kyllä olla erimielisyyksiä, mutta kuinka usein ovat vanhemmat keskustelleet menettelytavoista ja päämääristä? Eivät he ole niitä tehneet selviksi usein itselleenkaan, mitä sitten toisilleen. Ilman johdonmukaisuutta, hetkellisen mielijohteen vallassakin saatetaan kasvatustyötä tehdä. Kyllä keskustellaan vähempiarvoisista asioista, jotka tulevat esiin taloudessa, mutta kasvatuskysymyksiä ei oteta puheeksi tuskin koskaan.

Isän ja lapsen suhde kodissa on lapsen erikoisen huomion esineenä, ja voi paljon vaikuttaa kasvatukseen. Suurta turmiota saattaa tuottaa se, että äidit salaavat isältä lapsensa tekoja tai omia töitään. »Tätä ei sanota isälle», sanovat he usein lapselleen. Tällä tavoin oppivat he pettämään isää, mutta se, joka osaa pettää isää, osaa pettää äitiäkin ja lähimmäisiään, ja hän on kerran saava petturin palkan. Nurinkuriset rahaolot kodissa voivat johtaa äidin pieniin petoksiin. Vastenmielistä ja vaikeaa on pyytää jokaista markkaa erikseen, kun monet talousmenot kaikki menevät äidin kautta. Raskasta on kuulla

aina kyselyitä, mihin ovat entiset rahat kuluneet, mihin nyt tarvitaan. Tästä voi johtua petosta ja salaamista, ja selvää on, miten turmiollisesti se vaikuttaa lapseen, jos hän joutuu sitä seuraamaan ja näkemään.

Kun äidit lyhytnäköisellä toiminnallaan tai väärällä rakkaudella ovat menettäneet vaikutusvaltansa lapseen, niin etteivät saa häntä enään tottelemaan, saattavat he isästä tehdä jonkinlaisen pelottavan olion, pöppön, jolla lasta pelotetaan ja uhataan. Usein saattavat isät olla siihen syypäät, sillä liian vähän ottavat he osaa kotielämään ja kasvatukseen, ja senkin mitä ottavat, ovat vain kurituksen antajia. Välttämättömyyden pakosta joutuvat he usein olemaan suurimman osan ajastaan kodin ulkopuolella, mutta hyvällä tahdollaan voisivat he korjata kaiken sen, minkä pakosta joutuvat laiminlyömään.

Äidin rakkaudesta paljon puhutaan, paljon kirjoitetaan ja runoillaan, sille viritetään ylistysvirsiä, joissa sen suuruutta ja epäitsekkyyttä kuvataan. Ja suurta se onkin. Mutta minä tahtoisin isän rakkautta ylistää. Olen varma siitä, että isät rakastavat lapsiaan yhtä paljon kuin äiditkin. Ja siinä rakkaudessa on voimaa, jos sitä oikein oppii tuntemaan, siinä on uhrautumista ja itsensä kieltämistä. Mutta isän rakkaus on niin suljettuna sinne sydämeen. Ei hän siitä puhu, eikä useinkaan sanoin osoita sitä. Ei se ole niin välittömästi lapseen kohdistuvaa ja lapsen silmillä havaittavaa, se on usein suuripiirteisempää.

Kuitenkin täytyisi isän enemmän persoonallisesti ottaa osaa lasten kasvatukseen, antaa rakkautensa joskus paistaa suoraan lapsen sydämeen. Muuten saattaa vain pelko jäädä lapselle ainoaksi tunteeksi isää ajatellessa. Jouduin kerran surullisen tapauksen näkijäksi. Lapset olivat syksyllä paimenessa ja olivat tehneet tu-

len lämmitelläkseen. Huomaamatta pääsi talon 5-vuotias tyttönen niin lähelle, että tuli tarttui hänen vaatteisiinsa ja hän paloi. Kun äiti kantoi kotiin tuota puoleksi hiiltynyttä lasta, jossa, ihme kyllä, vielä oli henki, niin vaikeroi hän: »Äiti, älkää sanoko isälle, isä lyö. Älkää sanoko isälle.» Pelko, joka valtasi lapsen, kun hän ajatteli isäänsä, oli suurempi kuin ne suuret tuskat, joita hän kärsi. Kun lapsi jonkun ajan kuluttua kuoli, oli isä tuskasta menehtyä, sillä hän rakasti lastaan, mutta ei ollut antanut rakkautensa koskaan paistaa hänen sydämeensä. Vailla voimakasta, nostavaa ja eteenpäinvievää voimaa lähtee kodista ulos elämään se, joka ei ole saanut osakseen isän rakkautta. Voimakkaana tukena ja ohjaavana kätenä on isän rakkaus elämän kohtaloissa. Muistan, miten kerran eräs poika, saavuttuaan Helsingistä isänsä 70-vuotispäiväksi kotiin, puheessaan lausui: »Kun minä siellä pääkaupungissa olen ollut vaarassa joutua paheiden poluille, olen muistanut: isä kotona rukoilee minun puolestani. Se on antanut minulle voimaa voittamaan kiusaukset.» Rakkaus vanhempain ja lasten välillä rakentaa sellaisen yhdistävän sillan, etteivät välimatkat heitä koskaan eroittaa.

KURITUS.

Kun rakkaus vallitsee myöskin kurituksessa, niin ei ole pelkoa siitä, että se tulee vahingolliseksi ja vie päinvastaisiin tuloksiin, kuin oli toivottu, nim. tottelemattomuuteen ja valheeseen. Kurituksen merkitys kasvatuksessa on niin suuri, että se vaatisi kokonaan oman käsittelyn; tahdon seuraavassa esittää siitä vain¹⁷ muutamia huomioita.

Ruumiillista kuritusta on varoen käytettävä, sitä on käytettävä mahdollisimman vähän, vasta rangaistuk-

sena, kun muu ei enään auta. Kasvatustyömme pitää olla enemmän kehittävää ja rakentavaa, kuin alaspainamista. Lapsen on opittava oman ymmärryksensä avulla käsittämään, että hänellä esim. on velvollisuus totella. Kasvatuksessa on vedottava lapsen luonteen hyviin ominaisuuksiin, niitä on kehitettävä, niitä on innostettava, silloin on rangaistus jäävä vähiin. Kun meidän omaa elämäämme ohjaavat oikeat ja jalot voimat, totuus, rehellisyys ja jumalanpelko, niin esimerkkinamme voimalla tietämättämmeekin vaikutamme lapsiimme ja säästymme siten rangaistuksen ja kurituksen käyttämisestä.

Sen, joka taisteluun käy, tulee mahdollisimman tarkat tiedot hankkia vihollisesta, muuten on kaikki toiminta umpimähkäistä, ja tappio on varma. Ja kun me käymme kallista kasvatustyötä tekemään, niin on meidän myöskin mahdollisimman tarkasti tunnettava lastemme luonne. Meidän on tiedettävä, mitkä sielun kyvyt ovat kussakin eniten kehittyneet, mitkä jälkeen jääneet, osataksemme edellisiä ohjata oikeaan ja lapsen hyväksi käyttää sekä jälkimäisiä kehittää. Toiset ovat herkkiä, toiset jyrkkiä, toisiin vaikuttaa pieni viihteä, toiset tarvitsevat voimakkaampaa ja selvempää ojentamista ja käskemistä. Joillakin on erinomainen muisti tai mainio havaintokyky, toisilla tahto voimakkaampi, toisilla tunne kovin herkkä. Nämä ominaisuudet oikein ymmärrettyinä ja kasvatuksessa käytettyinä ovat mitä parhaiten keino ja takaavat pysyvät tulokset: eheän luonteen ja sitä seuraavan onnen. Tunsin erään äidin, jolla oli kymmenen lasta. Hän sanoi: »Eri koulun olen saanut käydä jokaisen lapsen kasvatusta varten.» Menetelmät, jotka ovat mitä tehokkaimmat ja antavat hyviä tuloksia toisen lapsen kasvatuksessa, saattavat olla kokonaan soveltumattomia toiseen nähden. Neli-

kulmaista puukappaletta ei voi saada sopimaan pyöreään reikään. Jos kaikki lapset perheessä koetetaan valaa samoihin kaavoihin, tehdään siinä mitä turmiollisinta työtä. Lasten luonne särjetään, persoonalliset erikoisuudet koetetaan tukahduttaa, mutta samalla hävitetään myöskin yksilölliset kyvyt ja luonteen hyvätkin ominaisuudet, jotka kehitettyinä olisivat helposti voineet voittaa luonteen nurjat puolet. Luonnollista on, että sellainen kasvatus ei onnistu eikä tuota hedelmää. Lasten luonto nousee sitä vastustamaan. Syntyy tottelemattomuutta, itsekkyyttä ja haluttomuutta, ilo ja vilkkaus katoaa. Kaikki saa painetun ja tukahdetun leiman, minkä pitäisi olla ylöspäin pyrkivää ja kasvamista ja kehittymistä ilmaisevaa. Tutkikoot sentähden vanhemmat ja kasvattajat lastensa tunteita, tutkikoot myös omia luonteitaan, siinä voi olla paljon valaisevaa, sillä ennenkuin elämän ja ulkomaailman vaikutus on ehtinyt lapseen syviä jälkiä jättää, ovat hänen luonteessaan suvun ominaisuudet voimakkaimpina.

Oikealla hetkellä annettu kuritus voi olla onneksi. Tärkein ohje on se, että rankaisijan täytyy olla itsensä herra silloin, kun hän kuritukseen kasvatuskeinona turvautuu. Kaiken rankaisemisen täytyy tapahtua rakkauksessa, sillä viha synnyttää vihaa. Jos kasvattaja kiihtyneenä ryhtyy rankaisemaan, jos hän kiukuissaan ja suuttuneena vitsaan tarttuu, silloin ei ole kuritusta oikein käytetty. Ja lisäksi on huomattava se, että kun lapsi on kiihdyksissä, on hän eniten vastustushaluinen, eikä hän kykene asiaa silloin harkitsemaan, joten hänkin helposti joutuu uhmaamaan. Jos rangaistus jätetään siksi, kun sekä kasvattaja että lapsi ovat täysin tyyniä, kaikesta kiihtymyksestä vapaita, niin silloin on rangaistuksella samoin kuin kaikella kasvatuksella suurin siunaus. Silloin koskee vitsa kipeimmin sekä kasvattajan

että kasvatettavan sydämeen ja kumpikin johtuu syyttämään itseään eikä toisia. Se on terveellistä, sillä löytäessään syyn itsestään tuntee niin voimakkaan tarpeen ja halun pyrkiä paremmaksi.

Muistan erään huomattavassa asemassa olevan kirkonmiehen tyttären kertomuksen lapsuutensa ajalta. »Olin jossakin rikkonut. Jonkun ajan kuluttua tuli isä huoneeseen sanoen: »Lapseni, nyt täytyy minun rangaista sinua.» Katsoin isän silmiin, joihin olivat kyyneleet kohonneet vierien pitkin poskia. Ne isän kyyneleiset silmät koskivat minuun paljon enemmän kuin vitsa. Saatuaani rangaistukseni juoksin kiireesti kamariin, lankesin polvilleni, panin käteni ristiin ja rukoilin: Taivaallinen Isä, kasvata minusta hyvä lapsi, ettei isän koskaan enään tarvitsisi minun tähteni itkeä.» Miten suuri onkaan kasvatuksen voima, kun sitä ohjaa oikea rakkaus.

Olen esittänyt tässä vain muutamia yksinkertaisia asioita ja ajatuksia, kokemuksia jokapäiväisestä elämästä, jotka kyllä kaikki ennestäänkin tunnette. Sanoitte: »Kuka voi kaikki elämän velvollisuudet täyttää?» Me emme sitä voi. Mutta me voimme antautua Suuren Kasvattajan kasvatettaviksi ja johdettaviksi, niin että Hän saa meitä opettaa ja kasvattaa kuuliaisuutensa tiellä. Ja kun me sillä kärsivällisyydellä ja viisaudella ja voimalla, minkä Hän antaa, pyrimme lapsiamme kasvattamaan, niin silloin, minä toivon, on toteutuva tuo lupaus: Opeta lasta hänen luonteensa mukaan, eikä hän siitä luovu, vaikka hän vanhenee.

TYÖN SIUNAUS.

Oli kerran kauppias, jolla oli kaksi auraa varastuhuoneessaan. Siellä olivat ne maanneet monta, monta vuotta ja ruostuneet aivan tummiksi. Tulipa kerran isäntä, joka osti toisen auroista, ruveten sillä kyntämään peltojaan. Miten kävi auralle? Ruoste kului pois, se tuli sileäksi ja kirkastui, ja mitä enemmän sillä kynnettiin, sitä kirkkaammaksi se kävi. Kun auringon säteet siihen sattuiivat, heijastuivat ne takaisin kuin kuvastimesta, valaisten ympäristöäkin.

Kerran sama isäntä taas meni kauppiaan luo ja osti toisenkin auran. Kun tuo yhä mustemmaksi ruostunut, varastossa maannut aura tuotiin entisen toverinsa rinnalle, pääsi siltä ihmetyksen huudahdus: »Kuinka olet tullut noin kirkkaaksi, aivanhan häikäisee silmiä katsoessani sinuun!» »Olen ollut työssä», toinen vastasi, »työ on minut kirkastanut».

Olen kertonut vain pienen sadun, mutta siihen mahtuu suuri totuus.

Kuinka paljon onkaan maailmassa ruostuneita ja vielä yhä ruostuvia auroja, työhön määrättyjä, jotka mätänevät ja pilaantuvat työn puutteessa. Kuinka paljon onkaan kuihtuneita ruumiita ja tylsistyneitä sieluja! Paljon on pimeyttä ja paljon on kurjuutta; vähän on onnea ja valoa ja iloa.

Mutta niin ei aina tarvitse olla. Voisi olla terveyttä ja voimaa, voisi olla tahdon lujuutta ja ajatuksen terävyyttä, valoa ja onneakin.

Jumala on meille antanut suuria lahjoja, ruumiin terveyden ja sielumme voimat. Hän on luonut meidät ihmisiksi, luomakunnan kruunuiksi. Hän on luonut meidät omaksi kuvaksensa. Eikö ole suunnaton rikkaus olla korkein koko Kaikkivaltiaan luomakunnassa, joka käsittää tuhansia ja taas tuhansia lajeja? Eikö ole suunnaton rikkaus tuo kuolematon sielu, joka on suotu vain ihmiselle? Miten paljon onkaan ihminen saanut voimia, niin monenlaisia ja tutkimattomia! Miten korkea on se päämäärä, jonka luo hänen eteensä hänen kuolematon sielunsa!

Ja sittenkin on köyhyyttä ja onnen ja ilon puutetta. Mistä se johtunee?

Eikö se johdu siitä, että ne rikkaudet, mitkä ihminen on saanut, tuottavat onnea vain oikealla tavalla käytettyinä. Jumala ei ottanut ihmiseltä pois lahjojaan, kun he olivat rikkoneet Häntä vastaan, vaan hän määräsi heidän työllään, otsansa hiellä hankkimaan leipänsä. Se rangaistus, minkä Hän antaa, ei ole kirous, vaan se on ihmiselle hyödyksi, ja siitä tulee siunaus.

Itämaiden kansat ovat velttoja, pelkäävät ja halveksivat työtä, mutta sentähden ne pysyvät henkisesti ja ruumiillisesti heikkoina, europalaisia huonompina. Ne eivät kykene hallitsemaan itseäänkään, mitä sitten muita.

Rooman valtakunta nousi kukoistukseen työn avulla. Työ, työ oli tunnussanana tuon maailmanvaltakunnan suuruuden aikana. Työtä tekivät kaikki, ylhäisimmästä alhaisimpaan. Senaattori ei epäillyt tarttua auran kurkeen, ja pelloilta kutsuttiin diktaattori maata pelastamaan. Kun työ jäi orjain haltuun, oli silloin Rooman kuolemantuomio lausuttu.

Mutta vasta kristinuskko asetti työn kunniaansa, kaiken rehellisen työn ja epäitsekkiään ja auttavan työn. »Tulkaat minun tyköni, jotka työtä teette ja olette ras-

kautetut», sanoi Kristus. Työtä tekemällä uskollisesti tulee ihmisen täyttää velvollisuutensa Jumalaa, ihmiskuntaa ja isänmaataan kohtaan.

Mutta miten on taasen meidän aikanamme? Pidetäänkö enää työtä siunauksen tuojana ja onnen välikappaleena? Tuskinpa vain. Sitä pidetään kirouksena ja elämän myrkyttäjänä ja onnettomuuden lähteenä. Sitä vastaan taistellaan, sitä pyritään pakoön, kaikin tavoin sitä koetetaan välttää. Työn vähentämisvaatimuksilla ratsastavat puolueet ja sen varjossa ylenevät yksityiset. Mennään aivan äärimmäisyyksiin saakka. Kateus, itsekkyyks, nautinnonhimo ja mukavuudenhalu pääsevät määräämään ja kohdistuvat kärkenä työtä vastaan. Mutta siitä on seurauksena aineellinen kurjuus ja siiveellinen rappeutuminen, yhteiskunnan ja yksilön varma tuho.

Jokainen selvästi ajatteleva ihminen sentään ymmärtää, ettei meidän maapallollamme, ei ainakaan meidän karussa Pohjolassamme, voi tulla toimeen ilman työntekeä. Mutta ymmärtääkö jokainen sen, ettei työ ole välttämätön paha, vaan että sen arvo ihmisen kehityksessä on kuvaamaton, että se todella tuottaa siunausta.

Työ ei ole päämäärä, vaan keino, välikappale. Me emme ole syntyneet työtä tehdäksemme enempää kuin olemme syntyneet syödäksemme, vaan työ on keino, jonka avulla me pyrimme johonkin päämäärään, pyrimme jotakin korkeampaa saavuttamaan. Jo tämän muistaminen estää meitä painumasta orjamielisiksi työnteekijöiksi. Tavottelemisen arvoinen päämäärä silmäin edessä[¶] on helppo kestää vaikeuksia, mitkä olisivat mahdottomia ilman sitä.

Työn lähin tarkoitus on aineellisen toimeentulon hankkiminen, ja se onkin työn alkuperäisin merkitys.

Harvoin huomataan työllä olevankaan mitään muuta tarkoitusta. Niin tärkeää kuin olisikin puhua työn merkityksestä tässä kohdin, tahdon sen kumminkin sivuuttaa. Tiedämmehän jokainen kyllin selvästi, että työ on ainoa, siveellisesti arvokas ja hyväksyttävä tapa hankkia itselleen toimeentulo. Ja vain työ on ainoa varma ja pysyvä keino, sillä helposti hupenevat suuretkin perinnöt ja ansiotta saadut rikkaudet.

Tahtoisin tässä enemmän kosketella työn merkitystä kasvatuksessa, sen vaikutusta ihmisen luonteeseen.

Maailmassa ei mikään pysy paikallaan, kaikki kehittyy ja tämä kehittyminen tapahtuu joko ylöspäin tai alaspäin. Paikallaan pysyminen on vain harhakuvitelma, maailma menee alati eteenpäin, joka aikoo pysyä paikallaan kehittymättä, se menee taaksepäin. Seisova vesi mätänee. Tätä lakia ei pääse kukaan pakoon, sen alainen on sekä eloton että elollinen luomakunta. Ihminen ruostuu yhtä hyvin kuin rautakin.

Tuon hävittävän voiman tuhosta ei pelasta mikään muu kuin työ.

Ota pois eläimeltä sen taistelu tai työ, niin pian on se kuoleva sukupuuttoon. Kun se metsissä ja vuoris-
toissa elää alituisesti kamppaillen olemassaolonsa puolesta, kehittyvät sen ruumiilliset voimat ihmeellisiksi, ja viisaasti oppii se välttämään vaarat. Mutta jos se on joutunut häkkiin, niin surkastuvat sen ruumiilliset ja henkiset kyvyt, vaikka sen ravinto olisi kuinka runsas. Ei kulu kovinkaan pitkiä aikoja sen kuolemaan, ja sen jälkeläiset ovat piankin kuolleet sukupuuttoon.

Sama koskee ihmistäkin. Tuolla etelämeren saarilla tarjoaa luonto ihmiselle kaiken ilman minkäänlaista työtä. Hänen ei tarvitse tehdä muuta, kuin hiukan ojentaa kättään, kun hän tahtoo saada ruumiillisen ravintonsa. Hän saa vain maata ja antaa auringon lämmittää

itseään. Mutta siellä on ihminen myös täysin eläimellisellä asteella. Mitättömämmät kuin eläimen ovat hänen ruumiinvoimansa, ja sielullisesti on hän aivan tylsä.

Kehittyä ihmiseksi on samaa kuin tehdä työtä. Ilman sitä emme voi ajatella mitään kasvamista korkeampaan ja jalompaan, ilman sitä emme arvokkaalla tavalla voi saavuttaa mitään ylevää päämäärää.

Ilman työtä ei ihminen voi saavuttaa itselleen luonnetta.

Kyllä me hyvin tiedämme sen, että mies tekee työn, mutta olemmeko myös panneet merkille sen, että teot tekevät miehen. Ne tekevät miehen sen vaikutuksen kautta, mikä niillä on luonteeseen.

Töiden uudistamisella on taikavoima, sillä kaikessa meidän elämässämme vallitsee tottumisen laki. Koko meidän olemukseme muodostuu sen mukaan, mitä me teemme. Niihin lihaksiin, joita me käytämme, virtaa elinvoimaa, ne kehittyvät ja tulevat taitavammiksi vastaiseen käyttämiseen. Sen tähden ovat juoksijan jalat niin voimakkaat ja sepän kädet niin jäntevät. Ja kun teemme henkistä työtä, niin kehittyvät ne aivojen osat, joita käytämme, ja siten tulee määrätty ajatus työ yhä helpommaksi. Siten muodostuu luonne, ruumiinrakennus, aivot ja hermosto sen mukaan, mitä totumme toimimaan ja ajattelemaan. Siihen perustuu uusimisen voima.

Tuohon lakiin perustuu myöskin synnin orjuus. »Jokainen, joka syntii tekee, on synnin orja.» Huonon teon tehnyt ei ole työnsä jälkeen vapaa, niinkuin on työmies, joka on täyttänyt sopimuksensa työnantajan kanssa. Hän ei voi itse päättää, haluaako hän työtään vielä jatkaa vaiko ei. Synti on herra, joka sanoo: »Eilen olit minulla työssä, ole hyvä ja tule tänään uudestaan.» Täytyy kapinaan ryhtyä päästäkseen siitä palveluk-

sesta. Jo ensimmäisten tällaisten tekojen jälkeen on jonkun verran orjuutettu, ja mitä useammin tekonsa uudistaa, sitä paksummiksi käyvät kahleet.

Mutta jos tuo laki tekee synnin vallan mahtavaksi, niin tarjoaa se myöskin erinomaisen keinon edistyä hyvässä. Kun me kymmenen kertaa teemme jonkun hyvän työn, on se yhdennellätoista kerralla verrattomasti helpompi, kuin se oli ensimmäisellä kerralla. Tämän kautta on meillä mahdollisuus kehittää huonot synnynnäiset taipumuksemme uuteen parempaan suuntaan, se antaa meille erinomaisen vallan turmeltuneeseen luontoomme. Omat tekomme tulevat meille siksi vasaraksi, jolla voimme takoa luontomme luonteeksi, voimme muokata raa'asta raudasta jaloa metallia. Me voimme kasvattaa uusia taipumuksia, uusia tottumuksia ja näiden tottumusten kautta me saamme luonteen, sillä mahdotonta ei ole se, että tottumuksemme tulevat niin määrääviksi, että voimme sanoa niiden olevan luonteemme ominaisuuksia.

Elämässä kysytään taitoa kaikilla aloilla. Sen salaisuus on: tee uudestaan. Uusimisen lain mukaan tulee työ kerta kerralta helpommaksi kunnes taito on saavutettu, taito, joka on kallis omaisuus. Tässä suhteessa on nuoruuden aika kaikkein arvokkain, sillä silloin on ihminen vastaanottavaisin ja kehityskykyisin.

Useimmat niistä miehistä, jotka ovat lähtemättömästi piirtäneet nimensä historian lehdille, ovat syntyneet köyhyydessä. Pienestä alkaen he ovat saaneet tottua voittamaan itsensä, pakottaa itsensä tekemään sitä, mikä on aluksi tuntunut hyvin epämieluisalta. Työssä ovat he saaneet jäntevöittää lihaksensa, harjoittaa ruumiinsa, oppia käyttämään käsiään ja silmiään, tottua rasituksiin ja vuodenaikojen kovuuteen. Työ on opet-

tanut heitä tottumaan kuriin ja järjestykseen, voittamaan halunsa ja mielitekonsa. Mutta heistä on myös tullut miehiä, jotka ovat kyenneet maailmassa toimittamaan jotain suurta, jotka ovat jollain erikoisella tavalla hyödyttäneet ihmiskuntaa tai isänmaataan.

Ja nämä suurmiehet eivät useinkaan ole olleet mitään synnynnäisiä neroja tai aivan erikoisilla lahjoilla varustettuja. Heissä on ollut suurta heidän tarmonsaa, heidän tahdonlujuutensa. Ja heidän omat sanansa todistavat sen, että työ ja pyrkimys on heidät tehnyt suuriksi, kehittämällä heidän luonteensa voimia, tarmoa, tahdon lujuutta, itsekieltämystä ja suojellen paheista. Voimakas luonne tekee suuria tekoja. Ihmisten ero on useimmiten juuri heidän luonteensa voimassa, siitä riippuu ero voimakkaan ja vähäpätöisen välillä.

Jumala ei ole luonut ahkeria ja laiskoja ihmisiä, meistä se riippuu. Jokainenhan tahtoisi ahkeruutta käyttää, mutta kuinka moni sitä viitsii hankkia. Kuinka moni kehtaa harjoittaa ahkeruutta, sillä se kyky on myöskin harjoituksella saavutettava. Ei ole olemassa mitään ylipääsemätöntä kuilua laiskan ja ahkeran välillä. Tarvitaan vain työtä, ja yhä uudistettua työtä, harjoitusta, niin laiskasta voi tulla ahkera. Poika, joka aamulla nukkuu kymmeneen ja herättyäänkin vielä kauan loikoilee, voi harjoituksen kautta oppia nousemaan ylös kello kuusi. Ihminen pelkää ponnistusta kuin kylmää vettä, mutta jos hän voittaa vastenmielisyytensä, miten reippaana hän nouseekaankin kylvystä. Puhdistettuaan itsensä hän alkaa vihata likaisuutta, samoin hän alkaa vihata laiskuutta, unteluutta ja velttoutta, kun hän on saanut kokea työn tuottamaa tyydytystä.

Jollei niin paljon olisi väärää käsitystä työstä, olisi onnea paljon enemmän. Minkä tyydytyksen tunteen tuokaan reippaasti alettu ja tarmolla jatkettu työ. Työ-

hön ryhtyessä kulutetaan usein parhain aika ajatellessa ja tuumitellessa ja epäroidessä, tehdäkö vai eikö tehdä. Työhön on käytävä tarmokkaasti ja epäroimättä, käytävä käsiksi koko voimalla.

Vain työ kykenee syönnyttämään sitä lujuuutta ja jänteveyttä, mikä elämässä on tarpeen. Se poistaa liiallisen tunteilemisen ja hyödyttömän haaveilun ja uskon odottamattomiin onnenpotkaisuihin ja ihmeellisiin sattuimiin. Se vetää esiripun pois elämän karun todellisuuden edestä ja avaa eteen kivikkoisen tien, mutta se kykenee se työn tie viemään perille varmasti, joskin hien ja ponnistusten perästä. Parempi on lähteä sitä tietä kuin kukkaispolkuja ja katoavain, pettäväin kangastusten jälkeen juoksemaan. Sillä työn tiellä saa oppia kyllä kieltäytymään, saa oppia kestäämään vaikeuksia, saa oppia itseään pakottamaan. Paljon se vaatii kärsivällisyyttä, mutta se opettaa myöskin lempeäksi. Kyllä siinä hiotaan luonteen terävät kulmat ja katkaistaan pistävät piikit. Mutta se tie palkitsee kulkijansa, se on turvallinen ja kulkee kallioperustalla.

Minä luulen, että me kaikki olemme oman elämämmme aikana oppineet tuon lauseen pätevyuden: *laiskuus on kaikkien paheiden äiti*. Sen jälkeen kun olemme kylliksi levänneet työstämme, vaativat voimamme uutta työtä ja toimintaa. Meissä on synnynnäinen toimintahalu, joka vaatii päästä käytäntöön, ja jollemme ohjaa voimamme hyvään ja hyödylliseen työhön, niin löydämme itsemme pian harjoittamasta pahetta tai jostain luvattomasta työstä. Kun erakot olivat vetäytyneet erämaahan saadakseen olla erillään maailmasta ja myös samalla olivat jättäneet säännöllisen päivittäisen työn, tulivat he siihen kokemukseen, että tuolla erämaissa heitä kiusasi kymmenen kertaa niin suuri paholaisten joukko kuin ollessaan maailmassa.

Niissä luostareissa keskiaikana, joissa työtä ei tehty ahkerasti, niissä pääsi vallalle mitä huonoin elämä. Laiskuuden mukana tuli siveettömyys ja monet muut saataiset paheet. Sen huomion me teemme tarkastaessamme Rooman rappeutumisen aikaa. Työ häviää, luonne veltostuu ja silloin saavat kaikki paheet oivallisen maaperän. Laiska ja veltto ei voi pitää kurissa mielikuvitustaan, saataiset mielikuvat pääsevät vallitsemaan tahtoa ja sen kautta toimintaa. Joka työtä tekee ja pyrkii, sen mielikuvitusmaailma suuntautuu eteenpäin pääsemiseen, se lentää silloin tällöin ehkä kaukaiseenkin päämaaliin saakka. Mielikuvitus saa määrätyn suunnan ja pääsee siten vahvistamaan myös määrättyä tahdon suuntaa, kehittää voimakasta luonnetta ja tekee siten työntöön yhä helpommaksi ja hausemmaksi.

Työnteko on meidän siveellinen velvollisuutemme. »Joka ei tee työtä, ei sen pidä syömänkään», sanoo raamattu. Ja siveellisen velvollisuuden täyttämisestä on palkkiona hyvä omatunto, päinvastaisesta paha omatunto. Joka ei tee työtä, häntä kalvaa paha omatunto, hän tietää rikkovansa tervettä elämänjärjestystä vastaan, omaa itseään hän tuntee vahingoittavansa, hän tietää vahingoittavansa lähimmäisiään ja isänmaatansa. Hän myrkyttää elämänsä, tulee kärsimättömäksi ja ilottomaksi; elämä tuntuu tarkoituksettomalta. Laiskuutta seuraa aina itsensähalveksuminen, elämän, maailman ja Jumalan halveksuminen, täydellinen pessimismi ja usein itsemurha. Vaikka hän tahtookin itselleen ja muille vakuuttaa toista, niin häntä kalvaa oman itsensä ylenkatsominen. Kaikella luonnossa on tarkoituksensa, mehiläisillä, muurahaisilla; hän yksin on kelvotonta romuttavaa. Toimettoman aika tulee äärettömän pitkäksi, sitä tappaakseen hän keksii vaikka mitä, ja useimmin turmelee itsensä. Mitä suunnatonta vaivaa ja loppu-

matonta työtä ovatkaan hänen esi-isänsä nähneet; hänen pitäisi olla heidänkin työnsä jatkaja ja eteenpäin viejä, mutta mitä hän on? Eikö tuo häntä kalva?

Toisin on sen, joka on arkailematta haukannut hapanta, mutta ravitsevaa työn leipää.

Ei hänen tarvitse työstään tulla ylpeäksi, mutta hän saa vapaan miehen tavoin käydä pää pystyssä, rehellisin ja avoimin katsein katsella ympärilleen. Se kunnioitus itseään kohtaan, mitä hän tuntee, se on oikeaa, ja se on lähinnä uskontoa voimakkain pato kaikkia paheita vastaan. Hän tuntee itsensä liian hyväksi ryhtyäkseen huonoon ja siveellisesti ala-arvoiseen teköön. Tuo työssä saatu itsekunnioitus lisää hänen siveellistä ryhtiään monin kerroin. Hän on oppinut ymmärtämään elämän arvon ja merkityksen ja yksilön osuuden siinä. Hän tietää paikkansa äärettömässä kokonaisuudessa: olla hyödyksi kokonaisuudelle.

Jos se tunne, mikä johtuu siitä tiedosta, että on tarpeeton elämässä, on kaikkein kauheimpia ja kuolettavimpia, niin on työn tuoma ilo ja onni maan päällä puhtainta ja täydellisintä iloa. Työn tuoma ilo on jonkinlaista rauhaa ja tyydytyksen tunnetta siitä, että on suorittanut velvollisuutensa, se on rohkeutta ja uutta elämänuskallusta, joka luo valoa pimeyteen, se on toimeliasta iloa, joka kannustaa yrittämään uudelleen, jatkamaan ja kestäämään. Työn tuloksia katsellessa tuntee itsensä samalla kertaa sekä pieneksi että voimakkaaksi, näkee edessään uusia, täyttämättömiä velvollisuuksia, uusia tehtäviä, mutta tuntee myös suonissaan voiman pakottavan. Päämäärä on tullut taasen porrasta lähemmäksi, se kutsuu ja innostaa. Mahdotonta on kuvailla sitä tunnetta, mitä tuntee maamies saatuaan korjatuksi jyvät aittaansa. Monen tuskan ja hien takana ne ovat olleet, kärsivällisyyttä ja sitkeyttä on siinä tarvittu.

Siihen tunteeseen sisältyy syvä kiitollisuus Kaikkivaltiasta kohtaan, joka on antanut voimaa ja kestävyyttä, on hallan torjunut. Mutta siihen sekaantuu myös se ilo, jota tuottaa työnsä tuloksien näkeminen, ja se ilo täyttää rinnan niin paisuvalla onnen tunteella. Luovan työn riemu on suurinta mitä saattaa ajatella. Kuvitelkaamme keksijää, joka ikänsä on pyrkinyt ratkaisemaan jotain arvoitusta, sovittamaan ihmisen palvelukseen jotain luonnonvoimaa. Mitä mahtaa hän tuntea, kun hän jonakin päivänä onnistuu, kun hän on maailmaa rikastuttanut uudella keksinnöllä. Voiko verrata jotain katoavaista riemua siihen riemuun, mitä hän tuntee? Unohtuvat silloin kaikki ne puutteet ja kärsimykset, mitä hän aikaisemmin sai kokea, unohtuvat ne katkerat pettymykset kokeiden epäonnistuesssa. Ponnistusten tuloksen ihanuus kykenee korvaamaan kaiken.

Mitä me olisimmekaan ilman työtä? Aattemme olisivat vain meidän huulillamme, jos siinäkään, me emme koskaan voisi niitä toteuttaa. Ihanteemme pysyisivät aina saavuttamattomina, äärettömän kaukana, jos meillä niitä yleensä olisi. Me voisimme vain ottaa vastaan, emme milloinkaan antaa, mutta »autuaampi on antaa kuin ottaa». Eikö sitten työ ole ihmisen ystävä ja ihmiskunnan siunaus!

Kuitenkin kuulemme niin paljon puhuttavan työn orjista, ja emme vain kuule, mutta me myöskin niitä näemme. Miten on mahdollista se, että hyvän tekijä on voinut muuttua orjuuttajaksi, tyranniksi? Se on muuttunut siksi sen tähden, että olemme myyneet elämämme leivänpalasta, siksi, ettemme näe työssä muuta kuin välttämättömän pahan, minkä kautta hankimme toimeentulomme. Työ näyttää silloin aina harmaalta, ikävältä ja tappavalta.

Kuinka toisin on, jos teemme tehtävämme siinä *vakaumuksessa*, että täytämme pyhää velvollisuuttamme itseämme, lähimmäisiämme ja isänmaatamme kohtaan. Me näemme silloin harmaan ja koruttoman kuoren sisäpuolelle, ja tuo sisäinen rikkaus ei voi olla innostuttamatta meitä. Se näyttää meille sen todellisen arvon, minkä eteen olemme pyrkineet ja vaivaa nähneet. Se kirkastaa oman arvomme ja elämän merkityksen.

Se, joka uskoo työnsä arvoon, se vasta voi työtä rakastaa, se vasta voi nähdä työn runouden ja kauneuden. Se vasta voi työtään tehdä ilolla. Joka ei luota itseensä ja työhönsä, on jo edeltäpäin tuomittu epäonnistumaan. Kaikkeen tähän liittyy harmia ja vastuksia ja paljon epämieluisia, mutta usko työn tarkoitukseen ja arvoon kykenee muuttamaan harminkin iloksi. Siten muuttuu työ todelliseksi elämän sisällykseksi ja voimaksi, voimaksi, joka kehittää järkeä, sydäntä ja omaatuntoa, ja kasvattaa niitä voimia, mitkä tekevät ihmisen paremmaksi ja jalommaksi.

»Kaikki liiallinen on epäterveellistä.» Tämä pitää yleensäkin paikkansa, mutta varsinkin työhön nähden. Ihminen ei ole kone, joka voisi kestää väsymättä ja kulumatta yhtämittaista ponnistusta ilman lepoa ja voimain uudistusta. Ihmiselämässä vallitsee äärimmäisyyksien laki. Liiallista voimain ponnistamista seuraa täydellinen lamautuminen, olipa ponnistus sitten henkistä tai ruumiillista. Ihmisen on osattava viisaasti järjestää työnsä, niin että lepo ja työ sopivasti vaihtelevat, sen mukaan kuin elimistö kaipaa niitä. Se tarjoaa parhaimman ja pysyvimmän tuloksen. Lepo ilman edelläkäypää työtä ei tunnu milteään levolta eikä nautinnolta, se vain ikävystyttää ja kuluttaa hermoja. Työ ilman edelläkäypää lepoa on vailla pontta ja tarmoa, on ilotonta ja rasittaa kovin.

Ylenmääräisellä työllä ja ainaisella tyrkyttämisellä voi lapsesta hävittää kokonaan rakkauden työhön. Hänen elimistönsä ilmaisee, milloin työnteke menee yli hänen voimainsa, mutta jos häntä yhä pakotetaan, saa hän kammon työtä kohtaan. Miten tarkasti arvioiden pannaankaan kuormat nuorille hevosille, etteivät ne vain liian raskaan kuorman edessä oppisi niskureiksi. Kunpa opittaisiin arvioimaan yhtä tarkkaan, kun määrätään työtä lapsille. Viisaus ja varovaisuus palkitsee itsensä siinä monin kerroin. Liikarasituksen tuottamaa turmiota osataan harvoin arvioida kyllin suureksi.

Työn merkitys ihmisen elämässä on niin tärkeä, että sen oppimiseen jo nuoruudessa on kiinnitettävä mitä suurinta huomiota. Kun lapset eivät kuitenkaan vielä ymmärrä työn todellista arvoa ja merkitystä, on heidät saatava viisaasti johdetuksi siihen. Työ on aloitettava leikistä ja kaikenlaisesta pienestä toiminnasta, jossa harjaantuvat voimat ja niiden käyttäminen, ja siitä on heidät johdettava yhä hyödyllisempään ja siihen, mikä on velvollisuus. Kehittyneemmällä iällä tulee työ ja ponnistus parhaaksi itsekasvatuksen välikappaleeksi, ja sen vaikutus on määräävä läpi koko ihmisen elämän. Työn kautta on ihminen oman onnensa seppä.

Työ ansaitsee tunnustuksen. Vanhemmat ovat sen velkaa lapsilleen, työnantaja työntekijälle, yhteiskunta palvelijalleen. Pintapuolisesti katsoen saattaa usein näyttää siltä, että työ on mennyt hukkaan, mutta aikain kuluessa saamme kyllä huomata, ettei mikään tässä maailmassa mene hukkaan. Jollemme löydä tuloksia työmme esineessä, niin löydämme ne itsessämme. Ne tulevat kyllä esiin joskus, kun emme osaa odottaa. Me löydämme huonojen töittemme tulokset yhtä hyvin kuin hyvienkin, löydämmepä usein korkoa kasva-neena. Me saamme tunnustuksen elämältä ja me saamme

sen Jumalalta, sillä: »Joka itse pyrkii, sitä Jumalakin auttaa».

Miten lukemattoman monet ovatkaan ne työt ja työn lajit, joita tehdään nykypäiväin maailmassa. Voiko nämä työt jakaa eri arvoasteihin? Voi kyllä jossain määrin. Voi siinä määrin, että heittää ulkopuolelle arvostelun kaiken epärehellisen ja ihmisarvoa alentavan työn, sillä se ei ansaitse työn kunniakasta nimeä. Ja tähän kunniattomaan luokkaan tahtoisin lukea myöskin ne työt, joita tehdään yksinomaan itsekkäissä tarkoituksissa tai yksinomaan leivän eteen, sillä se ei toistesti ole ihmisarvoista.

Kaikelle rehelliselle ja kunnialliselle työlle voi asettaa vain yhden arvosteluperusteen, se on: millä tunnollisuudella työ on tehty. Ei siinä tule kysymykseen, onko työ ruumiillista vai henkistä, kuuluuko se korkeampiin vai alempiin ammatteihin.

Ruumiillinen työ on yhtä arvokasta kuin henkinenkin, sillä sen kasvattava merkitys on usein suurempi kuin luullaan, vieläpä suurempi kuin henkisen. Paljon menettää henkisen työn tekijä, jos hän kokonaan vieraantuu ruumiillisesta työstä, menettää hermojensa ja ruumiinsa terveyden, itsensähallitsemiskyvyn. Mutta ei suinkaan voi nykyaikainen ruumiillisen työn tekijä kuvitella tulevansa toimeen ilman tietoa ja henkistä siivistystä ja kehitystä.

Usein pidetään henkistä työtä helpompana ja kunniaikkaampana. Mutta kaikki työ on yhtä vaikeaa tai yhtä helppoa, kun se tehdään kunnollisesti, täydellä antaumuksella ja tunnollisesti. Harhaanviepää on kuvitella sitä työtä helpommaksi, missä vähemmän tarvitaan ruumiillista voimaa.

Kun kukin pysyy paikallaan ja tekee tunnollisesti työnsä, täyttää paikkansa miehen tavalla, on yhteis-

kunnan menestyminen varma. Kateus on lyhytnäköisyyttä, se kalvaa omia voimia ja tekee yhteiskunnan heikoksi.

Joka tekee työnsä huonosti, valingoittaakseen toista, kyllä se putoaa itse siihen kuoppaan, jonka oli toiselle kaivanut. Tarkoituksella huonosti tehty työ lyö arveluttavan loven luonteeseen. Paljon suurempi on se vahinko, mikä johtuu siveellisen velvollisuuden laiminlyömisestä ja pettämisestä, kuin huonosti tehdyn työn aiheuttama aineellinen vahinko. Ja huomattakoon, että se kohdistuu omaan itseän.

Luin kerran kertomuksen kahdesta pyhiinvaeltajasta, jotka lähtivät rukoilemaan pyhälle haudalle. He kulkivat Venäjän kautta. Kerran saapuivat he erääseen kylään, jossa raivosi hirveä kulkutauti. Kaikki kylän asukkaat olivat sairaina ja kotieläimet olivat jääneet hoidotta. »En voi nyt lähteä edemmäksi», sanoi toinen pyhiinvaeltajista, »minun täytyy jäädä hoitamaan näitä ihmisraukkoja ja pitämään huolta eläimistä». Toinen pyhiinvaeltajista koetti häntä kyllä houkutella lähtemään, vaan kun ei saanut taipumaan, niin lähti yksinään. Matkalla hän kuitenkin usein näki toverinsa kulkevan edellään, ja kun hän saapui pyhälle haudalle, oli hänen toverinsa jo rukoilemassa. Väen paljoudessa ei hän voinut tätä saavuttaa, vaan paluumatkalle oli käännyttävä. Kun hän sitten taas saapui siihen kylään, mihin hänen toverinsa oli jäänyt, tapasi hän hänet siellä. Koko kylän väki oli parantunut ja kunnioitti hyvän tekijäänsä pyhimyksenä. Pyhällä haudalla käynyt ihmetteli, miten oli hänen toverinsa ehtinyt takaisin ennen häntä. Mutta tämä kertoi, ettei hän minnekään ollut poistunut kylästä, vaan oli siellä hoitanut sairaita. Nyt voi hän näyttää työnsä ihmeellisiä tuloksia. Silloin ymmärsi pyhiinvaeltaja, että tuo työ oli ollut enemmän

kuin hänen matkansa. Ymmärsi, että *työkin voi olla jumalanpalvelusta*.

Kun minä opettelin lukemaan, oli aapisessani lause: työtä tee ja rukoile, niin työsi onnistuu, ja majastasi matalasta viel' linna valmistuu. Ajattelin silloin lapsenmielessäni: kuinka voisi minunkin pienestä kodistani valmistua linna. Nyt olen jo kauan käsittänyt sen, että kun ihminen tekee työnsä uskollisesti, niin hänen kodissaan asuu Jumalan siunaus ja sen tuottama onni ja menestys.

TILATKAA NUORISON LEHTII

Kotikasvatusyhdistys on pannut alulle suuren uuden hankkeen,
ryhtyen vuoden 1923 alusta julkaisemaan kerran
viikossa ilmestyvää

NUORISON LEHTEÄ

joka 8 isokokoista sivua sisältävänä ja hyvin monipuolisena omistetaan kokonaan nuorisolle ja sen harrastuksille. Lehti tulee sisältämään kaunokirjallista lukemista, kertomuksia, runoja, novelleja, kirjoituksia kotiopinnoista, kirjallisuudesta, itsekasvatuksesta, kaikenlaisista nuorisoliikkeistä, kuvauksia tieteen ja taiteen saavutuksista, teollisuudesta, maanviljelyksestä, kotitaloudesta jne. Lehti tulee olemaan runsaasti kuvitettu ja painettu kaksivärisenä.

Lehti maksaa 35 mk. vuosikerta.

Yksi lehden numero kuussa omistetaan pääasiassa varhaisnuorisolle ja jatkokurssilaisille, ja voi sen tilata erikseenkin nimellä *Nuorison Lehden varhaisnuoriso-numero* ja maksaa se 12 mk. vuodessa.

NUORISON LEHTEÄ ja sen *varhaisnuoriso-numeroa* saa tilata lukuisilta asiamiehiltämme, jokaisesta postitoimistosta sekä suoraan

Kodin Konttorista,
Hietalahdenranta 17 - Helsinki.

Ryhtykää *Nuorison Lehden asiamieheksi* ja pyytäkää lehden konttorista tilauslistoja! Hyvät asiamiesehdot!

Tilatkaa Nuorison Lehti!

Aloittaessaan kustannustoimintansa on Kotikasvatusyhdistys ottanut ohjelmaansa myöskin heinokirjallisuuden. Ensimmäisenä niistä on valmistunut inkeriläisen kirjailijan Antti Tiittasen pieni teos

INKERI

joka muutamin piirtein tekee selkoa Inkerin suomalaisen väestön elämästä ja oloista. Kirja on runsaasti kuvitettu. Se on myöskin liitetty Kotikasvatusyhdistyksen kotiopintotarjaan.

Tutustuminen maamme rajojen ulkopuolella eläviin heimolaisiimme on jokaiselle valvutuneelle suomalaiselle välttämätön. Tämä inkeriläisen miehen lämmöllä kirjoittama esitys heimolaisistaan on hyvänä oppaana inkeriläisten oloihin tutustuttaessa.

Hankkikaa kirja ja lukekaa sel

Suurempia määriä ostettaessa myönnetään melkoinen alennus.

Kustannuksellamme on äsken ilmestynyt yliopettaja

K. Merikosken

Vanhan opettajan muistelmia.

Useimmat »Kodin» lukijoista muistanevat kirjoittajan nimen ja hänen erittäin hauskat piirreilmänsä oloista ja elämästä nuoruutensa päiviltä Karjalassa. Eivät ainoastaan opettajille ole nämä kuvaukset mielenkiintoisia. Kuka tahansa lukee ne suurella nautinnolla. Tähänastiset »muistelmät» on nyt koottu 120 sivua käsittäväksi kirjaksi, ja tahdottu siten tehdä ne helpommin käsiin saataviksi, kuin mitä ne lehdessä olivat.

Lukekaa »Vanhan opettajan muistelmia»

Hinta ainoastaan 8 mk.

Kodin Konttori

Hietalahdenranta 17
Helsinki.

Vilho Reiman

kirjoja on jo monta. Hän on käsitellyt kasvatuskysymyksiä sangen monilta puolilta. Nyt hän on taas tarttunut erääseen tärkeään kasvatukselliseen asiaan, nim. murrosiässä olevan nuorison kasvattamiseen. Tätä asiaa käsittelevä kirja on Kotikasvatusyhdistyksen kustannuksella nyt ilmestynyt nimellä

Laiminlyöty murrosikä.

Kirja on »Koti ja kasvatus»-sarjan 19:s numero. Ryhtymättä tarkemmin selostamaan kirjan sisältöä, mainitsemme vain, että siinä ensin osoitetaan, miten tämä ikäkausi on kehityksessään usein jätetty oman onnensa nojaan ja miten kuitenkin juuri sillä ikäkaudella vaarat ovat suuret. Ja siitä sitten lähdetään kehittämään satuvia ajatuksia, mitä tämän nuorison hyväksi olisi tehtävä, kuinka työskenneltävä. Esitys on, kuten aina Reiman kirjoissa, runsailla elämästä otetuilla esimerkeillä ja vertauskuvilla höystetty, joten kirjan lukee sangen mielellään. Toivomme, ettei tämäkään kirja puuttuisi yhdestäkään kodista. Kirjassa on 80 sivua. Hinta 7: 50.

Kirjaa saa tilata osoitteella

Kodin Konttori

Hietalahdenranta 17
Helsinki.

Kotikasvatusyhdistys.

Ilanviettojen ohjelmia

pyydetään Kotikasvatusyhdistykseltä lakkaamatta. Eikä kuitenkaan ole voitu tähän asti mitään lähettää. Nyt kun Kotikasvatusyhdistys itse on alkanut kustantaa kirjojaan, koetetaan tämäkin puute vähitellen saada poistetuksi. Ensimmäinen askel siihen suuntaan on se, että on julkaistu pieni kokoelma

Vuorokeskusteluja.

Kirja on numerona 21 »Koti ja kasvatus» sarjassa. Siinä on viisi vuorokeskustelua, jotka kuvailevat kodin elämää eri puolilta. Kun kodin päiviä järjestetään ja muitakin vakavampia juhlia tai iltamia pannaan toimeen, on puheiden ja esitelmien lomassa miellyttävänä virkistykseenä tuollainen pieni vuorokeskustelu. Muutenkin ovat vuorokeskustelut hauskaa lukemista. Siinä muodossa esitetyt ajatukset ovat mieleenpainuvampia ja lukeamisen hyöty suurempi kuin tavallisia kirjoja luettaessa, ennen kaikkea siitä syystä, että vuorokeskustelun ajatukset ja eri mielipiteet lausutaan julki erittäin selvässä muodossa.

Kirja maksaa 5 mk.

Hankkikaa *Vuorokeskusteluja!*

Kodin Konttori

Helsinki, Hietalahdenranta 17.

Hinta 5 mk.
